

SOLUS
DEUS

ORDO SALUTIS ÎN
GÂNDIREA REFORMATĂ

NICU SOTIR

SOLUS DEUS. ORDO SALUTIS ÎN GÂNDIREA REFORMATĂ

Nicu Sotir

Copyright © Nicu Sotir, 2016. Toate drepturile rezervate.

Nici o parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă, stocată sau transmisă în orice formă și prin orice mijloace – electronice, mecanice, prin fotocopiare, microfilmare, înregistrare sau alt fel – cu excepția unor citate scurte în recenzii, fără permisiunea prealabilă a deținătorului drepturilor de autor.

Citatele biblice sunt preluate din Biblia, Noua Traducere în Limba Română (NTR). Copyright (c) 2006, 2010 Biblica, Inc. Folosit cu permisiunea Biblica, Inc. Toate drepturile sunt rezervate.

Istoria acestei cărți a început în 2009. Cele mai multe pagini ale cărții curente sunt regăsite în dizertația susținută în acel an. De curând am realizat că subiectul cărții poate fi unul folositor publicului larg așa că am hotărât publicarea ei în format electronic. Formatul final este asemănător unui de studiu tocmai pentru că tema examinată consider că este una devoțională. Ce gând poate aduce mai multă laudă buzelor noastre decât tocmai acela al proslăvirii unui Dumnezeu suveran în mântuirea omului păcătos și nevolnic.

CUPRINS

Introducere	7
Capitolul 1	15
1.1. Etimologie și primele referințe despre <i>ordo salutis</i> în scrierile reformate.	15
1.2. Pozițiile cu privire la decretele eterne divine cu privire la mântuire.....	19
1.3. Reacții critice la învățătura <i>ordo salutis</i>	21
Capitolul 2	27
2.1. <i>Ordo salutis</i> în teologia lui Jean Calvin	29
2.2. <i>Ordo salutis</i> în teologia lui John Murray	38
2.3. <i>Ordo salutis</i> în teologia lui Louis Berkof.....	47
Capitolul 3	55
3.1. <i>Ordo salutis</i> în teologiile arminiene	57
3.2. Teologiile pre-moderne și <i>soteriologia</i>	63
Capitolul 4. Gânduri personale cu privire la aceasta temă	75
Capitolul 5. Concluzii finale	89

INTRODUCERE

Istoria nu este doar o înșiruire de elemente sau de ipostaze în diferite domenii, ci este amprenta Creatorului. Vedem cum istoria ne-a descoperit intenția, planul și caracterul Aceluia care a conceput totul. Există o anumită ordine în haos pe care omul nu o pricepe, dar pe care o acceptă sau ar trebui să o accepte indiferent de cât de irațional pare. Există pași pe care omul îi face și nu îi poate înțelege în lumina celor cotidiene. Deși omul nu vede de cele mai multe ori licărirea de la capătul tunelului, acesta continuă să spere și să își continue cursul. Fenomene noi au apărut și cu toate acestea timpul le-a făcut deja uitate. Personaje noi au jubilat pe scenă, dar efemerul a făcut uitată umbra lor. Ideologii noi și-au făcut locul, dar deceniile le-a făcut uitate. În toată această dinamică Dumnezeu a rămas același - imuabil, consecvent și nepărtinitor. Istoria nu Îl influențează în nici un fel pe Dumnezeu, ci mai degrabă El este Cel care o orchestrează, care o aranjează și guvernează totul după bunul Lui plac. Cultural sau social este greu de înghițit sau de digerat idea unui adevărat absolut și cu toate acestea el este personificat în Dumnezeu. Întrebările, nedumeririle și neînțelegerile noastre își găsesc răspunsul doar în El.

Fiecare perioadă a istoriei are trăsăturile ei unice, irepetabile și definitorii. Deși există elemente comune între toate aceste intervale de

timp, sunt și multe distincții. Acum, în mileniul trei, ne uităm în urmă și putem spune că a existat o întrepătrundere a evoluției cu involuția – toate au suferit modificări de la starea originală. După o privire de ansamblu asupra etapelor bisericii și intereselor teologice ale acesteia putem vedea cu ușurință intențiile și liniile doctrinare ale fiecărei perioade. Părinții bisericii s-au centrat în studiul lor asupra naturii lui Dumnezeu și a persoanei lui Hristos. Majoritatea confruntărilor au avut în atenția lor aceste aspecte. În evul mediu orientarea teologică a avut în vedere harul sacramentelor. Tot în această perioadă însă împletirea politicului cu bisericescul a influențat negativ demersul dogmei creștine. Deși această perioadă din istorie s-a desfășurat de-a lungul unui mileniu, între secolul al V-lea și al XVI-lea, nu a oferit prea multă bogăție teologică literară, în comparație cu alte perioade istorice. Nu degeaba specialiștii numesc această perioadă din istorie - „*evul mediu întunecat*”. Denumirea aceasta a fost preluată în literatură și în istoriografia occidentală datorită cruzimii inchiziției, vrăjitoriei și obscurantismului. Liderii spirituali ai vremii și-au dedicat timpul în mare parte studiului înțelegerii îndreptățirii divine prin cele șapte sacramente. Îndreptățirea a fost percepută în perioada aceasta în termenii „*a fi făcut drept*” (nu declarat drept). Perioada modernă, începând cu secolul al XVI-lea, a adus alte orientări și interese în teologie. Deși termenii au rămas uneori aceiași, au căpătat alte conotații. În perioada aceasta s-a scris și vorbit mult despre pedagogia mântuirii. Reforma a tulburat apele acelor vremuri și a oferit multe perspective noi în studiul dogmatic al scripturilor. Deși există elemente negative în legătură cu metodologia acestora, reforma a lăsat în urma ei o bogăție literară teologică imensă și nu numai. Prin sacrificiul și dăruirea lor ne bucurăm noi astăzi de studiul individual al Bibliei.

Sunt multe aspecte și domenii biblice pe care aceștia nu le-au atins în studiul lor teologic. De exemplu, profețiile Vechiului Testament nu au constituit una dintre tematicile întâlnite în rândul reformatilor. Foarte puțin dintre aceștia au fost interesați să descopere și să aprofundeze adevărurile escatologice ale Scripturii. Preocuparea majoră a acestora a fost să răspundă sau să reformeze sistemul corupt și păgân al bisericilor tradiționale statale, în speță cel al bisericii catolice. Biserica medievală a adăugat multe realizări umane la marea lucrare a lui Hristos și nu mai vedea posibilă mântuirea doar prin Hristos și prin jertfa Lui. Aceasta era cea mai mare eroare teologică pe care reformații au subliniat-o. Motto-ul *Solus Christus* s-a născut pentru a repudia tocmai această eroare a bisericii tradiționale. Acești oameni ai lui Dumnezeu au înțeles contextul în care El i-a ridicat să slujească, iar mesajul lor a fost unul pe măsura chemării. Măntreb, noi înțelegem așa de bine ca ei timpurile pe care le trăim? Dacă am privi la mesajul pe care îl proclamăm am spune că nu. Modul în care acești oameni ai credinței au devenit relevanți pentru generația lor poate fi muza revigorării noastre spirituale. Privind la mesajul lor și la stilul lor de viață putem pași cu mai multă încredere și ne mai putem recupera din puterea de a săra. În cartea aceasta nu veți regăsi concepte și principii din stilul lor de viață, însă veți putea descoperi un element esențial din mesajul lor: darul cel mai mare oferit vreodată omului – mântuirea. Perspectiva, frământările și lungile lor discursuri cu privire la mântuire au dat naștere unor terminologii soteriologice nemăiîntâlnite în istorie până atunci. Deși unele aspecte se regăsesc în scrierile timpuri ale primelor veacuri, reformații sunt cei care au rumegat mult pasajele biblice cu privire la mântuire și a modului în care aceasta se întâmplă în viața păcătosului. Probabil că și voi asemenea mie v-ați pus multe

întrebări cu privire la natura, ordinea, intențiile, implicațiile mântuirii. După ce am trecut de pragul adolescenței am început să îmi pun o sumedenie de întrebări; unele dintre ele nu le puteam explica verbal și ele îmi tulburau sufletul. Uitându-mă acum în urmă ele sunau ceva de genul: Precedă credința nașterea din nou sau odată cu credința și pocăința vine nașterea din nou? Sau când are loc înfierea? Ce treabă are sfințirea cu mântuirea? Este omul mântuit de două ori? Își poate pierde omul mântuirea? Care este partea omului în tot acest proces? Care este responsabilitatea divină și cea umană? De fapt, toate aceste întrebări au pornit de la o problemă esențială pentru mine: *De ce nu toți oamenii din biserică au aceeași bucurie dacă este același Duh Sfânt? De ce unii sunt pasionați pentru Dumnezeu, iar alții nu? Există posibilitatea ca unii să se înșele cu privire la nașterea lor din nou?* La toate aceste frământări Dumnezeu prin Cuvântul Său a adus mângâiere.

Nu îmi doresc ca termenii folosiți în această carte să vă sperie. Nădăjduiesc însă ca principiile și adevărurile biblice să vă provoace la o aprofundare mai serioasă a învățaturii Scripturii. De ce ați fi interesați de o astfel de temă? Motivele sunt nenumărate, însă sper ca prin răsfoirea acestor pagini, Duhul lui Dumnezeu să vă provoace la o cercetare minuțioasă a acestor realități ale Bibliei. În vremurile acestea, lumea cu ideologia ei efemeră dă tonul principiilor și conceptelor de referință, însă nu mi-aș dori pentru nici unul dintre cei care vor frunzări această carte să nu dorească o schimbare a acestei tipologii. Prorocul Daniel a fost unul care a schimbat istoria prin dorința lui de a nu se conforma filozofiei veacului contemporan lui. Aprofundarea acestor adevăruri ale Scripturii s-ar putea să de-a naștere următorului Daniel, cel al secolului XXI. Unii poate ar spune: „*Acestea sunt realități cu greutate ...*

nu sunt pentru mine. Sunt doar la început”. Aceasta este una dintre cele mai rostite și repetate minciuni ale secolului în care trăim. Realitățile, adevărurile și învățăturile acestea sunt baza credinței noastre. Cei care nu stăpânesc cu claritate și nu sunt copleșiți de aceste uimitoare, mărețe adevăruri ar trebui să se cerceteze, ar trebui să se smerească înaintea lui Dumnezeu și să ceară îndurare. În mântuire vedem dragostea lui Dumnezeu, iar dacă perspectiva și imaginea noastră legată de mântuire este una distorsionată atunci și înțelegerea despre dragostea divină va fi la fel. Imaginea noastră despre Creator și despre Mântuitorul păcătoșilor va fi una deformată, ștearsă și fără valoare eternă.

Ordinea mântuirii ... expresia aceasta poate să se referă la o aranjare a tuturor evenimentelor ce s-au scurs în timp și spațiu din nou și din nou în procesul mântuirii omului. Noe și Avraam au experimentat *ordo* în același fel în care au experimentat Moise, David, Pavel, Augustin, Luther, Calvin. *Ordo salutis*, expresia în latină, analizează condiția inimii a membrilor bisericii și declară că cei care aparțin lui Hristos nu vor cădea niciodată. Ordinea aceasta este una invizibilă și individuală. Scopul acestei învățături este de-a lista evenimentele în viața transformată a individului. *Ordo salutis* încearcă să răspundă la întrebarea: „*Ce relații există între toate aspectele mântuirii?*”

De la reformați până în zilele noastre, teologii au încercat să dezvolte și o pedagogie teologică a lui *ordo salutis*. Aceasta ne sugerează să privim Biblia ca pe o descriere intrinsecă a ceea ce face Dumnezeu în viața fiecărui individ. Pedagogia lui *ordo* este de fapt un răspuns la întrebarea „*cum te-a mântuit Dumnezeu?*”, o înșiruire a evenimentelor care descriu procesul nașterii din nou și a rezultatelor acesteia. Moartea și învierea Domnului Isus și istoria legămintelor sunt bineîn-

țeles fundamentul mântuirii păcătosului, dar binecuvântările ce au izvorât din moarte și înviere constituie miezul pedagogiei sau al studiului acestuia. Mai mult chiar, această ordine a procesului mântuirii descrie binecuvântările pe care Dumnezeu le-a pregătit pentru copii Lui mai dinainte de întemeierea lumii. Dacă privim cu atenție la Romani 8: 29-30 vedem că binecuvântările mântuirii, adică ale chemării, îndreptăririi și glorificării sau proslăvirii sunt rezultatul hotărârii eterne a lui Dumnezeu. Remarcăm astfel că mântuirea nu se oprește doar la planul uman-terestru, ci surprinde chiar și decretele veșnice ale Dumnezeului nostru infinit. Am putea spune astfel că această ordine a procesului de mântuire este asemenea unei elipse cu două focare sau puncte fixe: pe de-o parte decretele veșnice ale lui Dumnezeu, iar pe de cealaltă parte lucrarea divină în inima individului. Am putea concluziona așadar că ordinea procesului de mântuire a păcătosului își propune să descrie lucrarea decretelor veșnice în experiența individuală. Această învățătură zugrăvește întrepătrunderea eternului cu temporalul, a dumnezeirii cu planul uman. Ce poate fi mai mare decât să aflăm cum Dumnezeu veșnic a planificat și determinat evenimentele vieții și națiunii tale. Dacă există tendința de a privi această temă doar ca pe una dogmatică lipsită de aplicativitate, cartea aceasta va demonstra că există o latură practică a acestei înșiruiți de evenimente cu implicații soteriologice. Studiul aprofundat al tuturor acestor fațete sau etape în mântuire aduce o înțelegere mai profundă a vieții de credință. Odată cu aprofundarea harului lui Dumnezeu, pentru că despre aceasta vorbim în mântuire, îi dăm Lui slava pe care o merită. Umanismul, lenea, indiferența, ipocrizia și activismul religios au furat din gloria harului lui Dumnezeu. Imaginați-vă de câte ori nu am participat la jefuirea aceasta gravă a gloriei divine. Ce poate fi mai practic decât aceasta? Ce

poate aduce o transformare mai radicală în viața mea și a ta decât tocmai conștientizarea acestei realități?

Întrebări pentru recapitulare și meditație

1. Care este perioada din istorie care te fascinează pe tine personal cel mai mult? De ce?
2. Care a fost frământarea majoră în timpul reformei?
3. Ce înseamnă termenul *ordo salutis*? De ce crezi că este esențială o studiere aprofundată a acestei învățături?
4. Care sunt lucrurile cu adevărat esențiale pentru tine?

CAPITOLUL 1

1.1. Etimologie și primele referințe despre ordo salutis în scrierile reformate

Așa cum am precizat anterior *ordo salutis* este expresia în limba latină pentru ordinea mântuirii. Este ușor de anticipat etimologia termenului: *ordo* înseamnă ordine, iar *salutis* înseamnă mântuire. A fost definit ca un „*termen tehnic pentru dogmele protestante care descriu pașii în lucrarea Duhului Sfânt în mântuire.*”¹

Creștinii anteriori reformei, deși nu foloseau aceeași frază, căutau a înțelege elementele mântuirii și etapele din desfășurarea ei. S.B. Ferguson este de părere că termenul *ordo salutis* a fost folosit prima oară de teologii luterani undeva în anii 1720.² Kuyper, considerat unii dintre inițiatori, spunea atunci când vorbea despre *ordo salutis* că a existat o „*concepție neterminată*” la reformați.³ Conform dicționarului evanghelic de teologie, primul care a utilizat această expresie este

¹ George William Gilmore, *The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religion*, (Grand Rapids, Michigan, 1954), pp. 253-254

² S.B. Ferguson, *New Dictionary of Theology*, p. 480.

³ Abraham Kuyper, *The work of the Holy Spirit*, (Wm. B. Eerdmans Publishing, 1975), p. 294

Jakob Karpov în 1737⁴. James Dunn în cartea sa intitulată *Teologia apostolului Pavel* afirmă că apostolul Pavel este cel care a încercat în două dintre scrierile lui – Romani (10: 14-17), respectiv Galateni (3: 1-2) să lămurească o ordine a mântuirii.⁵ În nici una dintre scrierile lui Pavel nu regăsim o astfel de terminologie însă cuvintele lui sunt sursa de inspirație a teologie reformate. Prin multitudinea de pasaje cristo-logice și soteriologice, Pavel este un inițiator în studiul despre dumnezeire.

Ordo salutis ocupă un loc aparte în scrierile și gândirea reformată. Fie predecesorii reformei, reformatorii sau urmașii acesteia au dezvoltat studiul soteriologiei. În jurul reformei se învârt toate aceste studii teologice profunde.

John Calvin, unul dintre teologii Reformei, s-a frământat foarte mult în scrierile sale să pătrundă o posibilă ordine a mântuirii. Deși acesta nu folosește direct termenul *ordo salutis* se observă clar o ordine a pașilor în aplicarea mântuirii. Calvin și-a centrat teologia în persoana lui Hristos și a acțiunii Duhului Sfânt. Învățăturile reformei au scos în evidență lucrarea Duhului Sfânt în viața și părtășia credinciosului cu Hristos, iar sacramentele văzute doar ca semne și simboluri. Volumul esențial care parcurge ordinea mântuirii este cartea a treia a Institutelor religiei creștine (în latină *Intitutio Christianae Religionis*).

Despre un alt teolog reformat – Martin Luther, Alister McGrath spune că acesta se apropie prin ceea ce declară mai mult de Augustin și consiliul de la Trent decât de punctul de vedere refor-

⁴ Walter A. Elwell, *Evangelical Dictionary of Theology*, second edition, (Baker Book House, Grand Rapids, Michigan, 2001), p. 869

⁵ James D. G. Dunn, *Theology of Paul the Apostle*, (Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 2006), pp. 455-457

mat.⁶ Comentariile lui Martin Luther asupra cărților Romani și Galateni surprind și abordarea acestuia asupra aceleași dogme. John Owen, un teolog puritan pietist și reformat prin perspectiva teologică, se înscrie pe lista celor care au scris mult despre mântuire și despre ordinea în care Duhul lui Dumnezeu schimbă viața celor aleși. John Murray, un alt nume de pe această listă a scriitorilor reformați, susține o ordine a mântuirii în cartea sa *Răscumpărarea realizată și aplicată* (carte tradusă și în română de editura Făclia).

Deși există o linie comună în dogma reformată cu privire la *ordo salutis*, fiecare teolog a elaborat-o într-un mod unic.

*„Din punctul de vedere reformat aplicativitatea mântuirii adușă de Hristos la cruce este o acțiune a Duhului Sfânt și se regăsește printr-o serie de procese și fapte până la starea perfect binecuvântată.”*⁷

Ordinea în linii mari arată cam așa: (1) alegerea eternă a lui Dumnezeu, (2) chemarea eficace ce aduce, (3) regenerare, (4) credință și pocăință care duc la (5) îndreptățire sau justificare și (6) sfințire, care rezultă în final în (7) glorificare. Comentând în legătură cu această înțelegere, John Murray spunea:

Când ne gândim la aplicativitatea mântuirii nu trebuie să o privim doar ca pe o simplă acțiune invizibilă. Ar compromite o sumedenie de acțiuni și procese. Să reamintesc câteva: chemare, regenerare, îndreptățire, adopție, glorificare. Toate dintre acestea sunt distincte și nu pot fi definite în același fel. Fiecare din-

⁶ A. E. McGrath, *Iustitia Dei*, second edition, (Cambridge, 1986), p. 223

⁷Walter A. Elwell, *Evangelical Dictionary of Theology*, second edition, p. 870

*tre ele își are menirea proprie, funcția și scopul în acțiunea și harul lui Dumnezeu.*⁸

De la această poziție fundamentală se nasc alte câteva păreri particulare. Mântuirea celor aleși nu vine automat doar pentru că ei aparțin lui Hristos din veșnicie, născuți din El, ca membre ale Trupului Lui mistic. Regenerarea, pocăința și credința nu sunt privite ca o perioadă de pregătire, pentru că toate acestea fac parte dintr-o unire cu Hristos. Ele sunt binecuvântări ale legământului de har care izvorăște din unirea mistică cu Mântuitorul. Calvin a recunoscut că pocăința preceda credința, dar a văzut-o mai mult ca o teamă inițială, o pocăință legală, care nu duce neapărat la credință. Pocăința care vine din credință este posibilă numai printr-o unire cu Hristos și este caracterizată de o continuitate pe tot parcursul vieții. Deși cei doi titani, Calvin și Luther, nu au fost de acord cu această ordine a pocăinței și credinței, au ajuns la același consimțământ cu privire la doctrina îndreptării prin credință. Ei s-au opus aspectului progresiv al acestei doctrine susținând că aceasta este instantanee și transpune credinciosul din starea de mânie și condamnare în aceea de favoare și acceptare.

În capitolele care urmează vom privi mai în detaliu la unele dintre aceste scrieri și la tipologia fiecăruia dintre acești „giganți” cu privire la perspectiva lor la *ordo salutis*. În scrierile fiecăruia dintre cei care vor fi menționați întâlnim o unicitate care-i definește și care ne ajută pe noi să avem o înțelegere mai corectă asupra acestei teme. Munca și anii lor de sânguință ne sunt de folos nouă astăzi. Timpul pe care ei l-au „pierdut” în studiul lor îl vor câștiga în veșnicie prin conti-

⁸ John Murray, *Redemption, Accomplished and Applied*, (Wm. B. Eerdmans Publishing Company, June 1984), pp. 79- 80

nuitatea acestuia în cercetarea noastră. Asemenea lor, și noi putem duce mai departe această moștenire prin înțelegerile, descoperirile și pasiunea noastră. Aproape toate lucrurile despre care discutăm din Scriptură au fost dezbătute de alte generații anterioare. Istoria poate deveni ajutorul și nu dușmanul nostru. Dumnezeu este Acela care a tras-o spre gloria Lui și spre folosul nostru. Dacă atât de mulți oameni au fost așa de mult consumați de astfel de realități cu cât mai mult noi în secolul al XXI-lea, când avem totul la dispoziție, ar trebui să fim mai determinați în studierea doctrinelor Scripturilor. Doctrinile și studiile acestea intense descoperite de istorie pot întări bisericile noastre, care sunt așa de mult lipsite de o identitate clară. Învățăturile Scripturii au menirea a ne aduce împreună și a da naștere unei armonii divine între cei care aparțin cu adevărat lui Dumnezeu.

1.2. Pozițiile cu privire la decretele eterne divine⁹ cu privire la mântuire

Există multe elemente care sunt legate atât de doctrina biblică a mântuirii, cât și de o posibilă ordine în realizarea acesteia. Predestinarea, de exemplu, constituie unul dintre elemente asupra căruia s-a consumat multă cerneală de-a lungul istoriei. În urma tuturor dezbatărilor și a diferitelor expuneri s-a născut dilema următoare cu privire la scopul lui Dumnezeu în alegere: „*Scopul lui Dumnezeu de a alege oameni pentru mântuire precedă sau succedă scopului lui Dumnezeu de a crea și de a permite căderea omului?*” Cu alte cuvinte avem de-a face cu hotărârea lui Dumnezeu de a mântui oamenii înainte de cădere sau după. Nu vorbim aici despre un proces temporal sau pămân-

⁹ Pentru un studiu mai aprofundat cu privire la Decretele veșnice divine vezi Fișa 1 de studiu de la sfârșitul cărții

tesc, ci despre unul etern și duhovnicesc. Cele două variante ale acestei dezbateri sună cam așa: (a) *Cum au slujit creația și căderea scopului prioritar de mântuire al lui Dumnezeu?* sau (b) *Cum a urmat mântuirea creației și căderii ca și mijloc de îndreptare grațios?* Există două poziții cu privire la această problemă legată de ordinea mântuirii în raport cu aceste aspecte ale decretelor veșnice ale lui Dumnezeu:

1. Prima poziție se intitulează „*supralapsarianism*” și accentuează suveranitatea înțelepciunii lui Dumnezeu înainte de întemeierea lumii. Această poziție vizualizează *ordo salutis* în felul următor: alegerea (motivată de însăși gloria divină) → creație → cădere → îndreptărire → sfințire → gloriificare. Această schemă este *supralapsariană* pentru că alegerea este văzută anterioară creației și căderii (în latină *lapse*). Scoate în evidență unitatea scopului etern al lui Dumnezeu și îl zugrăvește pe Acesta „*nesurprins*” de căderea omului.

2. Cea de-a doua poziție este numită „*infralapsarianism*” și condamnă *supralapsarianismul* deoarece îl numește pe Dumnezeu indirect autorul răului. Faptul că Dumnezeu știa totul de la început înseamnă că a deținut și toate detaliile cu privire la cădere. Pentru a evita această problemă, *infralapsarianismul* susține că alegerea lui Dumnezeu este dependentă într-un mod rațional-logic de răspunsul *lapsului* umanității în păcat. Ordinea mântuirii arată în felul următor în perspectiva acestora: creație → cădere → alegere → îndreptărire → sfințire → gloriificare. Este intitulată *infralapsarianism* pentru că alegerea are loc în mijlocul umanității căzute.

Dacă alegerea a avut loc după cădere, putem spune că a existat o perioadă foarte scurtă în care Dumnezeu nu a fost în control? Umanitatea a decretat hotărârea lui Dumnezeu. Misterul suveranității lui

Dumnezeu în raport cu responsabilitatea omului au născut de-a lungul istoriei multe temeri. Efeseni 1: 9 pare să susțină mai degrabă prima poziție ... „căci a binevoit să ne descopere taina voii Sale, după planul pe care îl alcătuiuse în Sine însuși.” Înainte de ce ne-a rânduit Dumnezeu ca să ne înfiez? (cf. Efeseni 1: 5, 11)

Aceste adevăruri sunt foarte importante atunci când vrei să înțelegi natura lui Dumnezeu și a răscumpărării pe care o oferă oamenilor. Fundamentul acesta constituie baza credinței noastre și cred că este vital ca să avem o înțelegere corectă. În capitolele următoare, cu ajutorul Duhului Sfânt, vom mai aprofunda din aspectele acestor învățături așa de anonime multora dintre celor din bisericile noastre. Să mergem mai departe și „să răsfoim” câteva dintre criticile aduse învățurii *ordo salutis*.

1.3. Reacții critice la învățătura *ordo salutis*

Au existat nenumărate critici cu privire la folosirea termenului *ordo salutis* atât în perioada reformei, cât și în anii ce au urmat; de fapt unii încă mai continuă să critice folosirea acestei expresii. Din diferite motive oamenii au avut diferite obiecții și s-au abținut de la folosirea anumitor concepte. Acestea sunt câteva dintre remarcile și criticile cu privire la *ordo salutis*:

1. În loc să predicăm Evanghelia pierdem timp gândindu-ne la ordinea logică a mântuirii. Deși este o critică naivă, este una plauzibilă și îndreptățită. Billy Graham este unul dintre cei care se înscriu pe listă pentru această „cauză”. Grupul acesta de persoane nu vede nici un element practic în această dezbateră și nici o bază teologică pentru care ar trebui investit timp în studierea acestei dogme.

2. Scripturile nu susțin această dogmă a ordinii mântuirii și în Biblie nu întâlnim această expresie.

a. Berkouwer, asemenea lui Gaffin și Hoekema, sugerează de exemplu că Romani 8: 28-30 nu reflectă intenționat ordinea aplicativă a mântuirii, ci mai degrabă bogăția și plinătatea mântuirii¹⁰. Pavel nu analizează anumite secvențe ale mântuirii, ci scoate în evidență doar diferite perspective ale harului mântuitor. Hoekema spunea:

pașii diferiți din mântuire nu trebuie să fie învățați ca și o serie succesivă de evenimente, în care fiecare înlocuiește pe precedentul, ci mai degrabă ca aspecte simultane variate a procesului de mântuire, care odată porniți continuă unul lângă celălalt.¹¹

b. Dacă Pavel își dorea așa de mult să lase în urmă o listă a ordinii mântuirii, de ce nu a inclus și sfințirea? În pasajele folosite pentru susținerea lui *ordo salutis* nu apare nimic despre sfințire, iar totul este doar o aranjare umană și o închipuire a modului în care lucrează Dumnezeu. Acest aspect este unul riscant pentru că îl plasează pe Dumnezeu într-un șablon afirmând că doar acesta este modul în care acționează Dumnezeu.

c. Barth pe de altă parte argumentează că toate acestea elemente sunt de fapt fațete ale aceleși realități.¹² Barth cu alte cuvinte nu vede aspecte sau pași în procesul mântuirii, ci o singură realitate care se întâmplă în și prin unirea cu Hristos, deși prin fațete putem înțelege și aspecte diferite în mântuire.

¹⁰ Don B. Garlington, *Faith, Obedience and Perseverance: Aspects of Paul's Letter to the Romans*, (Tübingen: Mohr Siebeck, 1994), pp. 158-160

¹¹ Anthony A. Hoekema, *Saved by Grace*, (Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1994), p.15

¹² De Alan Spence, *The Promise of peace: a unified theory of atonement*, (Continuum International Publishing Group 2006), p.105

3. Discuțiile cu privire la *ordo salutis* par să nu fie teologice, ci mai degrabă pur filozofice. Afirmând următoarele: „*Alegerea a cauzat regenerarea, care la rândul ei a cauzat îndreptățirea și mai pe urmă glorificarea*” tindem să abstractizăm relația dintre Hristos și Duhul regenerării, dintre credință și Hristos și dintre îndreptățire și sfințire. Gaffin notează în cartea sa *Înviere și Eliberare* că tranziția moarte-înviere în Hristos este descrisă obiectiv ca îndreptățire a Lui (I Timotei 3: 15), adopție a Lui (Romani 1: 4), sfințire a Lui (Romani 6) și glorificare a Lui (I Corinteni 15: 42-44). Noi avem totul deplin în El și nu le putem separa¹³.

4. Aceasta ultimă acuză seamănă într-o anumită măsură cu prima, mergând totuși un pas mai departe: *Ordo salutis* pune în ceață unele elemente implicate în practică. Cu alte cuvinte, *ordo salutis* nu doar că nu are elemente aplicative, însă pune în umbră și unele aspecte practice ale vieții de credință și biserică. Barna este de părere că *ordo salutis* poate fi insuficient și dăunător practicii evanghelice în cel puțin două feluri: în primul rând, în metodologia lucrării și misiunii organizațiilor parabisericești; iar în al doilea rând, în practica Cuvântului și a sacramentelor.¹⁴

În ciuda opoziție aspre din partea unora, *ordo salutis* își face loc în gândirea teologică a multora. Începând cu primii teologi reformați și până în zilele noastre expresia și-a găsit mulți susținători, atrași fiind de complexitatea și profunzimea acesteia. Vom vedea în capitolele care urmează atât relația dintre *ordo salutis* și teologia reformată, cât

¹³ Richard B. Gaffin Jr, *Resurrection and Redemption. A study in Paul's soteriology*, (Presbyterian Church Office, 1987 2nd Edit), pp. 137-143

¹⁴ George Barna, *Marketing the Church: What they never taught about church growth*, (Colorado Spring, NavPress, 1988)

și deferite tipologii, parvenite tocmai din flexibilitatea subliniată mai devreme. Lucrarea de față își propune în același timp să sublinieze și elementele aplicative ale studiului lui *ordo salutis*. Există de multe ori pericolul de a ne împotrivi anumitor dogme sau principii biblice datorită unui studiu insuficient și superficial sau unor preconcepții teologice inițiale. Tocmai faptul acesta a născut în inima unora temeri cu privire la un studiu aprofundat al tuturor fațetelor soteriologiei.

Există multe texte biblice care susțin studiul lui *ordo salutis* și acesta este principalul motiv pentru care se merită poposi asupra unei astfel de învățături. Întâlnim multe enumerări în scriptură și analizându-le concluzionăm că toate acestea comunică o ordine a priorităților lucrării lui Dumnezeu. Textul folosit adesea pentru a exprima „lanțul de aur”, după cum îl numește Sproul și chiar Kuyper¹⁵, este Romani 8: 28-30. Înșiruirea aceasta se bazează pe un plan al lui Dumnezeu și sesizează o ordine a acțiunii dumnezeiești.

În capitolul următor vom privi mai îndeaproape câteva tipologii reformate din vremuri diferite. Vom reflecta și analiza argumentele și specificul fiecăreia în parte. Există efecte practice și doctrinare pentru fiecare în parte și le vom sublinia.

Întrebări pentru recapitulare și meditație

1. Care este semnificația lui *ordo salutis*? Care doctrină majoră este dezbătută?
2. Care sunt cele două poziții majore cu privire la decretul veșnic al lui Dumnezeu?

¹⁵ Abraham Kuyper, *The work of the Holy Spirit*, (Wm. B. Eerdmans Publishing, 1975), p. 297

3. Care este ordinea mântuirii cel mai des întâlnită în teologia reformată?
4. Care credeți că este cea mai puternică obiecție cu privire la folosirea lui *ordo salutis*?

CAPITOLUL 2

În perioada istorică ce a precedat reformei au existat multe minți luminate și mișcări scilipitoare, care au prezis începutul unei noi etape în istoria creștinătății. Deși încercările teologice ale acestora au fost condamnate de biserica catolică, acești eroi ai credinței s-au sacrificat pentru pasiunile lor. Într-o vreme ca aceasta s-a ridicat John Wycliffe, „*lucefărul de dimineață al reformei*” care a crezut că visul poate deveni realitate și că imposibilul poate deveni posibil. Un om obișnuit care s-a aruncat în brațele invizibile și puternice ale lui Dumnezeu pentru a vedea cu ochii o capodoperă istorică și a fi martorul ocular al unei mari tranziții culturale și religioase. Visul de nedescris și de neatins a lui Wycliffe a fost acela de a vedea Biblia, Cuvântul Sfânt al lui Dumnezeu în mâna tuturor credincioșilor, a celor care erau însetați după adevăr. Iar pentru că Dumnezeul Universului este Suveran și în controlul a tot ceea ce se întâmplă a răsturnat cămărilor științei și ale tehnologiei aducând pe scenă unul ca Johann Gutenberg, un Steve Jobs al acelor secole, care a inventat presa de tipar, fapt ce a dus la o răspândire masivă a cărții sfinte și la perturbarea liniștii și întinericului bisericii tradiționale. După cum spuneam, toate acestea prevesteau că Dumnezeu pregătește ceva nemaipomenit. În toată această perioadă harul lui Dumnezeu a ridicat nenumărate persoane pe care genera-

țiile actuale încă le mai pomenește. Acest lucru ne comunică importanța, valoarea și bogăția istorică a eforturilor și sacrificiilor acestor oameni.

Martin Bucer considerat un *“pietist printre reformatori”*¹⁶, a fost de asemenea o figură considerabilă a aceluia secol important din istorie. Bucer a fost unul dintre bunii prieteni de discuție atât al lui Luther, cât și al lui Calvin. Deși existau multe elemente care îi apropiau pe cei trei în gândire, s-au găsit și unele diferențe în rațiunea și linia teologică a acestora. Vorbind despre Bucer trebuie menționat că a fost unul dintre primii teologi din perioada reformei care a văzut în Cuvântul lui Dumnezeu o ordine a mântuirii și a discutat în mod public despre aceasta.

Interesant de reflectat la acest trio cu totul deosebit: Bucer, Calvin și Luther. Când ne gândim la temele lor de discuție înțelegem cât de seculari și afundați în umanism suntem noi astăzi. Așa de mult s-a pierdut din ceea ce este cu adevărat esențial și cu greutate veșnică. E amuzant să realizezi că mulți dintre termenii pe care aceștia îi folosesc sunt cu totul necunoscuți de noi. *„Irrelevant”* am zice. Însă adevărul este mult mai crunt și mai dramatic: suntem așa de departe de ceea ce ar trebui să fim. Fie ca Dumnezeu să renască astfel de grupuri de amiciție și lumea asta să fie inundată de teologi anonimi, care trăiesc vieți autentice în prezența și puterea Duhului Sfânt.

¹⁶ Andrew Lang, *Der Evangelienkommentar Martin Butzers und die Grundzuge seiner Theologie*, (Leipzig, 1900), p. 364

2.1. Ordo salutis în teologia lui Jean Calvin

Prezentarea tipologiei

Calvin, înainte de orice, are în vedere dragostea lui Dumnezeu care rezultă în întrupare¹⁷. În consecință, vezi mai apoi un proces al mântuirii, care se desfășoară după o anumită „*structură*”. Pentru Calvin, Duhul Sfânt este Acela care produce credința în Hristos. Aceasta este slujba Sa principală.¹⁸ În acest fel Duhul și credința îl unesc pe credincios cu Hristos și cu toate beneficiile mântuirii care se găsesc în El. Cele două mari beneficii ale mântuirii găsite în Hristos sunt iertarea păcatelor și înnoirea (îndreptățirea și sfințirea). Calvin folosește pentru înnoire mai mulți termeni: pocăință, regenerare și sfințire.¹⁹ Calvin desparte sfințirea în două aspecte, mortificare și însuflețire.²⁰ De asemenea pentru Calvin îndreptățirea are și ea două fațete: iertarea păcatelor și acceptarea plină de îndurare a lui Dumnezeu.²¹ În înțelegerea lui Calvin, omul poate fi îndreptățit numai atunci când este acceptat de Dumnezeu ca fiind neprihănit:

*Prin urmare, noi explicăm simplu îndreptățirea ca fiind acceptarea cu care Dumnezeu ne primește în bunăvoința Sa ca oameni drepecți. Și noi spunem că ea constă din iertarea păcatelor și atribuirea dreptății lui Hristos.*²²

¹⁷ Charles Partee, *The Theology of John Calvin*, (Westminster John Know Press, 2008), p. 160

¹⁸ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, (Editura Cartea Creștină, Oradea, 2003), pp. 661-662

¹⁹ Victor A. Shepherd, *The Nature and Function of Faith in the Theology of John Calvin*, (Macon, GA: Mercer University Press, 1983), pp. 35-38

²⁰ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, p. 722

²¹ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, p. 854

²² Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, p. 853

Calvin nu are nici o ezitare în a recunoaște cu putere caracterul judiciar al conceptului de îndreptățire. Aspectul acesta este surprins cu precădere în polemica pe care o are cu Osiander. Este de asemenea clar că evidențierea lui *acceptatio divina* este paralelă cu *via moderna* și școala augustiniană modernă, sugerând o afinitate față de aceste mișcări extrinsece.²³ Unul dintre conceptele centrale în gândirea lui Calvin a fost conceptul *incorporation*; de aceea în dezbaterea cu Osiander cu referință la natura și nu la existența unirii cu Hristos, el vedea această legătură numai în termeni spirituali, spre deosebire de Osiander care o vede ca pe o unire fizică. Cele două consecințe ale unirii cu Hristos sunt *iustificatio* și *sanctificatio*. În timp ce îndreptățirea constituie aspectul juridic, sfințirea are de-a face cu înnoirea morală.²⁴ Nu în ultimul rând mântuirea este finalizată și completă prin glorie.

Raționamentul tipologiei

Argumentul este clădit pe doi termeni cheie: credință și unirea cu Hristos. Una dintre lucrările de marcă și foarte cunoscute este *Învățătura religiei creștine*. În primul capitol din cartea a treia, Calvin îl implică pe cititor în temă punând întrebarea:

*Cum primum noi acele bunuri pe care Tatăl le-a revărsat asupra singurului Fiu născut – nu pentru folosul privat al lui Hristos, ci pentru ca El să-i poată îmbogăți pe oamenii săraci și nevoiași?*²⁵

Cum răspunde Calvin acestei întrebări? Nu numai că răspunsul lui este genial prin natura lui, dar este cu adevărat relevant cu pri-

²³ Alister McGrath, *A life of John Calvin*, (Wiley-Blackwell, 1993), p. 166

²⁴ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, pp. 852-855

²⁵ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, p. 657

vire la unirea mistică, motivul central al lui *ordo salutis*. Calvin răspunde:

Mai întâi, trebuie să înțelegem că atât timp cât Hristos rămâne în afara noastră, iar noi suntem despărțiți de El, tot ceea ce El a suferit și tot ceea ce a făcut pentru mântuirea rasei umane rămâne inutilizabil și lipsit de valoare pentru noi.²⁶

Calvin ne conduce la o expoziție a gravării credinciosului în Hristos. Aceasta nu este o temă esențială numai în teologia lui Calvin, ci și a altor reformați. Calvin vorbește despre viața „împărtășită” dintre credincios și Hristos care „locuiește în noi”. Calvin vorbește despre o triplă binecuvântare a unirii acesteia cu Hristos. În primul rând, Hristos ne dăruiește nouă ceea ce a primit de la Tatăl. El este Mediatorul sau cel care intermediază între Tatăl și om. În al doilea rând, El devine al nostru, iar în al treilea rând, El locuiește în noi. Tot ceea ce Fiul a primit de la Tatăl trece în posesia credinciosului pentru că Hristos locuiește în el. Noi obținem toate acestea prin credință.²⁷ În același capitol Calvin vorbește despre două elemente esențiale în unirea cu Hristos: credința și Duhul Sfânt. La sfârșitul acestui subcapitol, Calvin spunea „rezumând, Duhul Sfânt constituie legătura prin care Hristos ne unifică în mod eficient cu Sine.”²⁸

Credința devine în cazul acesta, lucrarea principală a Duhului Sfânt. Conform pasajului din 2 Tesaloniceni 2: 13, sursa credinței este persoana Duhului Sfânt.²⁹ După toate cele afirmate Calvin spune:

²⁶ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, p. 657

²⁷ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, p. 657

²⁸ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, p. 659

²⁹ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, p. 661-662

Prin urmare, pentru ca să avem parte de ea (adică de mântuire) El ne botează cu Duhul Sfânt și cu foc (Luca 3: 16), aducându-ne la lumina credinței în Evanghelia Lui și regenerându-ne în așa fel încât să devenim creaturi noi (cf. 2 Cor. 5: 17); și ne consacra, curățiți de întinăciunea lumească ca temple sfinte ale lui Dumnezeu.³⁰

Cum înțelege Calvin credința și natura acesteia? Observăm că în teologia lui Calvin adevărata credință are două componente: cunoaștere și încredere. Cunoașterea se întâmplă la nivelul minții, iar încrederea implică lucrarea cu inima. Spurgeon este cel care preia ideea acesta de la Calvin și vorbește despre încredere ca fiind dorința de a te dedica pe tine însuși lui Dumnezeu. Există o relație între credință și unirea cu Hristos susținută de Calvin în *Institute*. Credința se bazează pe promisiunile lui Dumnezeu. Totuși în unirea aceasta Calvin vorbește atât despre o responsabilitate umană, cât și despre o maturizare spirituală. Relația aceasta este concepută să se dezvolte. Imaginea dumnezeirii devine tot mai clară în viața credinciosului, a celui născut din nou, regenerat prin Duhul Sfânt și unit cu Mântuitorul.

Pentru Calvin credința este esențială în înțelegerea completă a mântuirii. El leagă chiar și aspectul prezervării credinciosului de acest aspect al credinței. Dacă în viața cuiva nu există o dedicare la cele duhovnicești, atunci tocmai această realitate dovedește lipsa credinței autentice.

³⁰ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, p. 662

Specificul tipologiei

Există multe elemente unice în limbajul și în gândirea scilpitoare, parcă neîngrădită, a lui Calvin. Vom sublinia câteva elemente specifice în gândirea lui Calvin și copiate ulterior de alții.

Este remarcabil să vezi cum Calvin explicit arată „*continuitatea*” naturii îndreptățirii. El argumentează că în fiecare etapă a vieții, îndreptățirea credinciosului este definită mereu de pocăință. „*Prin urmare, noi trebuie să avem această stare fericită nu doar odată, ci trebuie să ne ținem de ea pe parcursul întregii noastre vieți.*”³¹ Așadar, spune Calvin, vedem un „*început al îndreptățirii*”, care „*este continuitatea fără de sfârșit a neprihănirii gratuite pe tot parcursul vieții.*”³² Din acest motiv, Calvin devine un aprig opozant al lui Trent insistând asupra aspectului îndreptățirii și articulând că acesta este doar un eveniment „*fulger*”, dar care se manifestă mereu prin „*pocăință*”. Asemenea homiliei Anglicane, el spune că „*prin pocăința zilnică Dumnezeu ne face favoruri*”³³. Îndreptățirea așa cum o vede Calvin este mai degrabă o realitate „*prezentă continuă*” decât un eveniment instantaneu, complet. Siguranța mântuirii derivă tocmai din evidențele acestei uniri cu Hristos. Calvin spunea:

*dacă suntem în comuniune cu Hristos, dovedim suficient de clar și de puternic că suntem scriși în cartea vieții.*³⁴

³¹ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, p. 906

³² Jean Calvin, *Commentaries on the Epistle of Paul the apostle to the Romans*, (Grand Rapids, MI), format electronic de pe pagina: <http://www.ccel.org/ccel/calvin/calcom38.vii.vii.html>

³³ Jean Calvin, *Commentaries on the Epistle of Paul the apostle to the Corinthians, volume II*, (Grand Rapids), format electronic pe pagina: <http://www.ccel.org/ccel/calvin/calcom40.xi.i.html>

³⁴ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul II*, (Editura Cartea Creștină, Oradea, 2003), p. 139

Învățăturile lui Calvin sunt clare; imputarea neprihănirii lui Hristos nu exclude necesitatea ascultării. El afirmă de fapt cu tărie:

noi nu visăm la o credință lipsită de fapte bune, nici la o îndreptățire lipsită de ele. Un singur lucru este deosebit de important: după ce am admis că credința și faptele bune trebuie să meargă împreună, noi tot punem îndreptățirea pe seama credinței și nu a faptelor.³⁵

Calvin insistă pe relația necesară dintre neprihănirea imputată și împărtășită. Credința lui Calvin în lucrarea *sole meritorie* a lui Hristos și în eficacitatea sigură a regenerării nu îl oprește să scrie așa cum o face. Calvin este foarte atent să distingă cu acuratețe îndreptățirea de sfințire și de aceea nu adoptă părerea împărtășită până atunci că unul dintre cele două este un eveniment irepetabil, iar celălalt un proces. Acestea sunt inseparabile, însă cu toate acestea distincte. Procesul mântuirii este o continuitate a momentelor îndreptățire-sfințire, în care deficiențele credinciosului sunt constant remediate de iertarea păcatelor și de reînnoirea minții prin lucrarea Duhului Sfânt.

În mintea lui Calvin „*doar prin credință*” înseamnă „*doar prin har*”.³⁶ Cu alte cuvinte, *sola fide* nu era o afirmație legată de componentul psihologic al experienței credinciosului, ci o afirmație despre meritele lui Hristos.

O întrebare frecventă cu privire la teologia lui Calvin despre mântuire este dacă pocăința vine înaintea credinței. Există două dificultăți subliniate în legătură cu acest aspect. Unul este că uneori el vorbește despre regenerarea care produce credință, iar uneori despre

³⁵ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, p. 925

³⁶ Jean Calvin, *Învățătura religiei creștine, volumul I*, p. 869

pocăința care este premergătoare credinței. De fapt aceste două dificultăți constituie o singură problemă. Pentru Calvin pocăința și regenerarea indică aceeași realitate. Într-o primă fază se pare că este confuz. Afirmațiile par a arăta că înțelege contradicția de idei, dar și că este capabil de a oferi o soluție. În al doilea rând, structura mântuirii aplicative a lui Calvin indică că lucrarea Duhului Sfânt precedă credința, așa cum este amintit mai sus. Întrebarea care se pune în momentul acesta este dacă lucrarea Duhului Sfânt se poate intitula regenerare. În al treilea rând, Calvin continuă să păstreze distincția dintre credință și pocăință. Pentru el lucrurile sunt clare: pocăința și regenerarea preced credința, însă ele nu aduc „*noutate vieții*”. Regenerarea aduce credința și unirea cu Hristos. Această unire cu Hristos produce înnoirea vieții. Comentariul lui Calvin asupra Psalmului 130: 4 lămurește ce a fost menționat până acum:

Când un om este trezit cu un sens viu al judecății lui Dumnezeu, este imposibil ca acesta să nu se smerească cu teamă și rușine. O astfel de nemulțumire de sine nu este suficientă, dacă undeva puțin mai târziu nu este adăugată credință, a cărei menire este să înalțe inimile copleșite de teamă și să le încurajeze să ceară iertare. Apoi David, după ce s-a prezentat înaintea judecății lui Dumnezeu, a acționat așa cum ar fi trebuit, pentru a primi adevărata pocăință; dar pentru a-și prezerva încrederea să nu se prăbușească sub influența puternică a temii, el adaugă speranța care îi aduce iertarea cerută.³⁷

³⁷ Victor A. Sheperd, *The Nature and Function of Faith in the Theology of John Calvin*, p. 37

Efecte doctrinare și practice

După ce am subliniat argumentele și specificul tipologiei lui Calvin să observăm câteva efecte doctrinare și practice. În primul rând, din punct de vedere doctrinar Calvin a lăsat în urmă o bogată moștenire și o puternică influență. Sunt foarte mulți dintre reformați care au preluat modelul *ordo salutis* al lui Calvin. Mulți dintre puritani au ajuns la aceeași înțelegere pe care Calvin a avut-o cu privire la ordinea dintre regenerare și credință. Owen, unul dintre cei mai prolifici puritani-pietiști a preluat modelul lui Calvin. Modelul lui Calvin oferă o importanță majoră credinței. Pentru el este imposibil ca cineva să piardă veșnicia după ce a crezut și a experimentat unirea cu Hristos. În același timp este de neconceput pentru el ca cineva să fi crezut și să nu manifeste pocăință continuă în viața lui. Unirea cu Hristos definește soteriologia lui Calvin mai mult cristologică decât pneumatologică.

Care este aplicativitatea tuturor celor spuse? Există vreo parte practică la toate elemente descrise de Calvin în soteriologie? Cel puțin două aspecte:

1. În primul rând, când vorbești despre o continuitate a pocăinței în viața celui unit cu Hristos, vorbești despre un stil de viață unic. Poate dacă am avea în vedere aspectul acesta al mântuirii nu ne-am mai preocupa mintea așa de mult cu întrebări precum: „*Și-a pierdut oare omul acesta mântuirea sau nu?*” Vom putea „*cântări*” mântuirea unui om tocmai prin aspectul acesta al pocăinței de moment și a perseverenței viitoare în credință. Iar în același timp, analizându-ne propriul stil de viață, vom putea spune dacă avem o religie reală în inimă sau doar o tradiție umană legalistă centrată pe ideologii

și învățături greșite. Te-a motivat credința ta să trăiești o viață dedicată și curată? Ești tu pus deoparte prin tot ceea ce ești, gândești și trăiești? Dacă nu, atunci este timpul pentru o înțelegere mai profundă nu doar a mântuirii, ci a Evangheliei lui Hristos, a harului Său bogat.

2. În al doilea rând, nu ne-am mai închina omului, ci Hristos ar ocupa locul de cinste. Există o perspectivă umanistă asupra mântuirii, dezvoltată în ultimele două secole, perspectivă ce a schimbat radical viziunea noastră asupra vieții, lucrării și implicit a lui Hristos. Dacă ai ajunge la o evanghelizare publică în perioada aceasta în care trăim ai vedea cât de mult predicatorii vorbesc despre ce poate face omul și așa de puțin despre ceea ce a făcut și ce poate face Dumnezeu. Vocea Lui este cea care aduce viață, ci nu voința căzută a omului care se zbate în starea-i depravată nenorocită. Din păcate îndurarea lui Dumnezeu manifestată în regenerare este văzută mai mult ca un potențial uman de a-L percepe și căuta pe Dumnezeuul infinit. Această atitudine a dus la starea de indiferență și de adormire a bisericilor evanghelice. Dacă comunitățile și indivizii ar trăi o reîntoarcere totală la esența biblică a soteriologiei și hristologiei, evanghelizarea și misiunea și-ar schimba coordonatele actuale.

Aceste două motive ar trebui să constituie și să construiască în interiorul nostru o motivație puternică în a înțelege mai bine Evanghelia harului și a o propovădui cu mai multă îndrăzneală. Dumnezeu promite celor sfinți că al Său Cuvânt nu se va întoarce niciodată fără rod. Oare minte Dumnezeu? Cu siguranță că Dumnezeu este credincios promisiunilor Sale și El face tot ceea ce a spus că va face atunci când Evanghelia harului este trăită și proclamată.

Următorii doi teologi reformați au trăit mult mai aproape de timpurile noastre, experimentând ambele războaie mondiale ale secolului al XX-lea. Motivul pentru care i-am ales pe cei doi în detrimentul altora, a fost ca să ne putem identifica mai ușor cu vremurile lor. L-am ales pe John Murray pentru că este unul dintre teologii rechenți care au scris direct despre tema pe care o dezbaterem și pe Louis Berkhof datorită gândirii lui sistematice. Aceștia nu au trăit departe de contextele noastre, de aceea va fi mai ușor să ne identificăm cu gândirea și interesele lor. Există multe resurse cu privire la biografiile lor și merită cel puțin răsfoite, dacă nu studiate.

Întrebări pentru recapitulare și meditație

1. Din ce trio faci tu parte? Care sunt persoanele din jurul tău care te ajută și te încurajează să aprofundezi doctrinele Scripturii?
2. Care este specificul lui Calvin în modul în care vede ordo salutis?
3. Care dintre aspectele practice te cercetează mai profund?

2.2. Ordo salutis în teologia lui John Murray

John Murray a fost un teolog scoțian reformat, care a predat la seminariile Princeton și Westminster din Philadelphia. Deși acesta a trăit la mult timp după Luther și Calvin, a pledat pentru *ordo salutis*, așternând multe gânduri și pe hârtie. Murray este unul dintre teologii reformații care a scris mult despre teologia aplicată. În legătură cu *ordo salutis* spunea:

Cred că există acțiuni diverse ale mântuirii aplicative pentru că sunt motive bune și concludive să crezi așa ... ele au loc într-o

*anumită ordine, iar ordinea a fost stabilită de înțelepciunea, hotărârea și harul divin.*³⁸

În cartea *Răscumpărarea realizată și aplicată*³⁹, John Murray expune părerea lui cu privire la *ordo salutis* și toate aspectele implicate în mântuire. Aplicativitatea mântuirii nu este „*un simplu și indivizibil act*”. Acesta este format mai degrabă „*dintr-o serie de acte și procese*”.⁴⁰

Asemenea lui Calvin, în teologia lui Murray *unio mystica* este centrală în mântuire. Murray este de părere că *unio* nu este o fază sau o etapă din procesul mântuirii, ci mai degrabă un element al mântuirii care „*subliniază fiecare aspect din aplicativitatea mântuirii*”⁴¹ Faptul că în tot ceea ce spune și crede Murray este destul de complex, face ca teologia lui să fie una dintre cele mai profunde care au fost exprimate de-a lungul vremii. Murray este un gânditor, iar atunci când operele lui teologice sunt răsfoite ele cer cititorului seriozitate și dedicare. Terminologia este importantă în studiul Bibliei; ea este vitală pentru o hermeneutică corectă și Murray înțelege bine acest aspect. Atunci când vom vorbi despre unicitatea tipologiei vom sublinia două aspecte ale unirii pe care Murray le vede în mântuire.

³⁸ John Murray, *Redemption, Accomplished and Applied*, (Eerdmans Publishing Company, 1984), p. II

³⁹ Cartea *Răscumpărarea realizată și aplicată* a apărut și în limba română la editura Făclia. În momentul în care am scris această carte nu am știut de existența ei așa că toate referințele sunt luate directe din versiunea în engleză.

⁴⁰ John Murray, *Redemption, Accomplished and Applied*, p. 79

⁴¹ John Murray, *Redemption, Accomplished and Applied*, p.161

Schema lui *ordo salutis* în teologia lui Murray arată în felul următor:

- 1 Chemarea eficientă
- 2 Regenerare
- 3 Credință
- 4 Pocăință
- 5 Îndreptățire
- 6 Adopție
- 7 Sfințire
- 8 Perseverență
- 9 Proslăvire.

John Murray subliniază învățătura Scripturii și că „*mântuirea nu se înfăptuiește fără a se ține cont de credință.*” El adaugă această notă atunci când comentează asupra unui text din Romani:

Prioritatea chemării eficiente și a nașterii din nou în ordo salutis nu trebuie lăsată să prejudicieze acest adevăr nici în gândirea noastră, nici în predicarea Evangheliei. Este adevărat că nașterea din nou este cauza, anterioară credinței ... mântuirea care se primește prin Evanghelie nu devine niciodată a noastră fără credință ... În realizarea mântuirii există o ordine, dar este o ordine a ceea ce constituie o unitate indisolubilă, cuprinzând o varietate de elemente. Apostolul vorbește despre mântuirea în unitatea ei integrală și care, fără credință, nu va fi niciodată a noastră – suntem mântuiți prin har, prin credință (Efeseni 2:

8). *Persoana mântuită este, de asemenea, chemată, îndreptățită și înfiată.*⁴²

Pentru el,

*pocăința este sora geamănă a credinței – nu putem să ne gândim la una dintre ele fără cealaltă, așa că pocăința este unită cu credința. Convertirea este doar un alt nume pentru credință și pocăință împreună, așadar fiind îngrădită de pocăință și credință.*⁴³

El nu se depărtează foarte mult de linia reformată clasică și de aceea nu petrece mult timp pentru a explica fiecare element în parte cu lux de amănunte. El le vede pe toate acestea doar ca pe o aplicație a unirii cu Hristos.

Interesantă este relația pe care o descrie dintre îndreptățire și adopție, notând două aspecte. În primul rând, pentru el atât îndreptățirea cât și adopția oferă dreptul la moștenire. În îndreptățire, neprihănirea lui Dumnezeu ne este imputată, iar în adopție suntem recunoscuți ca fii al lui Dumnezeu. Dumnezeu, în harul Lui, ne poate răsplăti nu doar ca și fii, ci și ca neprihăniți. *Contrastul este între complexul păcat-moarte-condamnare și neprihănire-viață-îndreptățire.* În al doilea rând, atât îndreptățirea cât și adopția sunt fapte legale. Regenerarea și chemarea sunt fapte organice recunoscute de teologia reformată ca purtând idei particulare. Îndreptățirea ne aduce printre cei neprihăniți, iar adopția merge un pas mai departe introducându-ne

⁴² John Murray, *The Epistle to the Romans*, (Wm. B. Eerdmans Publishing Company, March, 1997), p. 27

⁴³ John Murray, *Redemption, Accomplished and Applied*, (Eerdmans Publishing Company, 1984), p. 87

printre membrii familiei lui Dumnezeu. Când comentează asupra raționamentului apostolului Ioan, Murray spune:

În Ioan 1: 12 el vorbește despre o autoritate dată pentru a deveni fii ai lui Dumnezeu. Calitatea de fiu, indică el, este instituită pe baza unui drept și se distinge de regenerarea despre care se vorbește în versetul 13. Când aplicăm învățăturile lui Ioan altor versete vom fi uimiți să descoperim următoare progresie logică și relația causală regenerării ... și atribuirea titlului de copil al lui Dumnezeu... Într-un cuvânt, reprezentarea Scripturii este că prin regenerare devenim membrii ai Împărăției lui Dumnezeu, iar prin adopție devenim membrii ai familiei lui Dumnezeu.⁴⁴

Pentru Murray sfințirea este un proces care pornește în regenerare și continuă dincolo de toate aceste elemente, iar perseverența este un complement al sfințirii și poate fi plasat fie înainte, fie după.

Aceste câteva elemente legate de prezentarea tipologiei ne-au ajutat doar puțin să înțelegem logica lui John Murray în mântuire. Raționamentul și specificul tipologiei ne vor ajuta să aprofundăm mai mult judecata acestuia.

Raționamentul și specificul tipologiei

Întreagă schemă și înțelegere a lui Murray se leagă așadar de misterul unirii cu Hristos. Pentru el practica se îmbină cu teoria într-un mod deosebit în această doctrină. El vede procesul mântuirii și aplicativitatea acestuia foarte deslușit în unirea cu Hristos. El leagă unirea cu Hristos nu numai cu aplicația acesteia, ci și cu împlinirea ei. În termenii lucrării sfatului veșnic, „noi nu devenim în realitate părași a lui Hristos până când mântuirea nu este aplicată în mod efica-

⁴⁴ John Murray, *The Collected Works of John Murray*, vol. 2, (Banner of Truth, 1977), pp. 228-229

ce.²⁴⁵ John Murray nu se sustrage de la înțelegerea misterului divin și încearcă pe cât posibil să-l înțeleagă.

Pentru Murray, noțiunea unirii cu Hristos și descrierea ei este mai mult decât o construcție teologică. Aceasta conține multe elemente practice pentru viața de zi cu zi a credinciosului. Acesta este purtat și împuternicit la fiecare pas datorită acestei uniri cu Hristos. Duhul Sfânt, cel care face posibilă această unire, este garanția pentru prezent și viitor. Pentru Murray există două aspecte bine definite ale unirii. Aspectul sau componentul spiritual și cel mistic. El este unul dintre primii teologi reformați care surprinde aceste aspecte legate de unire. Mai târziu s-a scris mai mult pe această temă, însă în vremea lui a fost unul dintre puținii care au gândit profund în această direcție.

Când Murray vorbește despre această unire cu Hristos ca fiind spirituală prin natura ei, el se referă „*la faptul că legătura acestei uniri este Duhul Sfânt Însuși.*”²⁴⁶ Când încearcă să explice acest aspect Murray recunoaște că este peste capacitățile noastre logice de a înțelege aceste mistere ale divinității. Aspectul poziției noastre în Hristos și a lui Hristos în noi este peste puterile înțelegerii noastre. Nu putem decât să acceptăm acest concept, pentru că nu îl vom putea pătrunde nicio dată.

Ca un adaos, recunoașterea acestei uniri cu Hristos scoate în evidență sfințirea credinciosului. Aceasta se datorează nu doar harului lui Hristos care sfințește,

dar și recunoașterii părtășiei cu Hristos și a înaltului privilegiu care atrage după sine mulțumire, ascultare și devoțiune. Unirea

⁴⁵ John Murray, *Redemption, Accomplished and Applied*, p. 165

⁴⁶ John Murray, *Redemption, Accomplished and Applied*, p. 166

Înseamnă comuniune și comuniunea constrânge la o umblare lungă, smerită și în reverență cu El care a murit și a înviat ca să fie Domn.⁴⁷

O discuție cu privire la conceptul *unirii cu Hristos* ar trebui să înceapă printr-o aprofundare și o înțelegere mai elaborată a cuvântului *mister* în Scriptură. Cum a fost folosit acest termen de autorii Bibliei? Murray crede că există patru aspecte ce explică misterul biblic:

1 A fost ținut secret din veșnicie – a fost ceva ascuns în mintea și sfatul lui Dumnezeu. 2 Nu a mai fost ținut ascuns – a fost manifestat și făcut cunoscut în acord cu voia și poruncile lui Dumnezeu. 3 Această revelație a părții lui Dumnezeu a fost mediată prin Scripturi și depozitată în aceasta - a fost revelată tuturor națiunilor și nu a mai fost un secret. 4 Această revelație duce până în momentul în care toate națiunile vor crede. Un mister este, deci, ceva ce ochiul nu a văzut, urechea nu a auzit nici nu a ajuns la inima omului, ci ne-a fost descoperit nouă prin Duhul ... prin revelație și credință ni se face cunoscută și ni se alocă nou oamenilor.⁴⁸

Beneficiul acestei unirii este că există și o unire cu Tatăl, nu doar cu Fiul și cu Duhul. Așadar Murray completează expoziția lui printr-un model trinitarian. Murray numește aceasta cel mai profund sau mai înalt misticism care există. Această părtășie trinitariană o descrie în felul următor:

Credincioșii îl cunosc pe Tatăl și au părtășie cu El în caracterul Lui distinct și în funcția Lui de Tată. Ei cunosc pe Fiul și au părtășie cu Acesta în caracterul Lui distinct și în funcția Lui de

⁴⁷ John Murray, *Redemption, Accomplished and Applied*, p. 171

⁴⁸ John Murray, *Redemption, Accomplished and Applied*, p. 167

*Fiu, Mântuitor și Domn înălțat. Ei cunosc pe Duhul și au păr-tășie cu El în caracterul Lui distinct și în funcția Lui de Avocat, Mângâietor și Sfințitor.*⁴⁹

După ce am privit la toate aceste elemente specifice din teologia și logica lui Murray care ar putea să fie atunci aspectele practice ale tipologiei lui?

Efecte doctrinare și practice

În primul rând, dacă ar fi să facem o analiză și o comparație cu linia teologică a lui Calvin, vedem că John Murray petrece mult mai mult timp asupra unirii cu Hristos și a adopției. Dacă Jean Calvin a fost impresionat de cele două elemente, pocăință și îndreptățire, John Murray se ocupă mai în detaliu de unirea cu Hristos. Am putea spune că Jean Calvin este mai rațional decât misticul Murray. În Calvin, după cum am spus, putem vedea cu ușurință amprenta hristologică a rațiunii lui, pe când Murray este mai pneumatologic, sfârșind în cele din urmă într-un model trinitarian. Ce frumoasă, bogată și colorată este istoria? Deși avem în fața noastră doi frați care nu se contrazic în esență prin tipologiile lor, vedem două fațete deosebite ale mântuirii păcătosului care se completează. Nu așa stau lucrurile în viața noastră personală? Fiecare dintre noi trăim și experimentăm harul lui Dumnezeu ca răscumpărați, însă de multe ori cu sentimente diferite. Deși cuvintele, emoțiile și trăirile sunt de intensități diferite, experiența în esență este aceeași.

Prin ceea ce Murray aduce nou sau explică mai atent decât predecesorii săi arată aplicativitatea celor studiate. El însuși punctează

⁴⁹ John Murray, *Redemption, Accomplished and Applied*, pp. 172-173

aspectele practice ale acestei uniri cu Hristos și a credinței atunci când spune:

viața credinței este cea a dragostei, iar viața dragostei este cea a părtășiei sau a comuniunii mistice cu El care trăiește să mijlocească pentru poporul Lui și care poate fi sensibilizat de neputințele noastre. Părtășia cu El scoate la iveală un rezervor nesecat de milă față de ispitele, durerile și neputințele celor care îi aparțin pentru că și El a fost ispitit în toate lucrurile asemenea lor și totuși fără păcat.⁵⁰

În al doilea rând, dorința noastră, a celor care aparținem lui Dumnezeu, este de a trăi sfinți, dreți și împliniți, iar această năzuință nu își va găsi împlinirea decât într-o unire cu trinitatea. Până când sunt înțelese corect toate aceste binecuvântări ale părtășiei cu Hristos, omul nu se poate bucura practic la maximum de toate beneficiile mântuirii. Siguranța care vine din legătura aceasta mistică și neînțeleasă cu Mântuitorul aduce biruință și curaj în orice aspect al vieții. Adevărata valoare a vieții este înțeleasă doar atunci când „*orice gând este făcut rob ascultării de Hristos.*” În El, care sunt ascunse toate comorile înțelepciunii și ale științei, trăiesc în unitate cei care sunt ai Tatălui și tot El le oferă acestora orice resursă pe care El o deține. „*Voi aveți deplin în El care este capul oricărei domnii și stăpâniri⁵¹.*” Ce poate fi mai practic decât adevărul acesta că noi avem totul pe deplin în El? Haideți să ne bucurăm de acest adevăr și să trăim vieți satisfăcute de bogățiile spirituale ale harului Său.

⁵⁰ John Murray, *Redemption, Accomplished and Applied*, pp. 169-170

⁵¹ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Coloseni 2: 10

Întrebări pentru recapitulare și meditație

1. Care este elementul specific perspectivei lui Murray?
2. Care sunt cele două aspecte practice pe care le putem vedea analizând perspectiva aceasta a lui Murray cu privire la ordo salutis?
3. Când a fost ultima oară când te-ai bucurat și desfățat de adevărul teologic pe care Duhul Sfânt ți l-a descoperit? Care a fost acesta și de ce te-ai bucurat?

2.3. Ordo salutis în teologia lui Louis Berkof

Louis Berkhof, contemporan cu John Murray, s-a născut în 1873 în Emmen, Olanda, cu câțiva ani înaintea lui Murray, dar a trăit cea mai mare parte a vieții sale în America. S-a mutat împreună cu părinții în 1882 când era încă un copil. Berkhof a fost un renumit teolog reformat și a fost în mod special recunoscut pentru cât de sistematic a scris și explicat totul. În 1900 a absolvit seminarul teologic Calvin în Grand Rapids și Dumnezeu i-a călăuzit pașii către păstorire. Din 1906 a început să predea la Seminarul Teologic Calvin, acolo unde absolvise cu puțin timp în urmă. În 1931 a devenit chiar președintele seminarului și a continuat să predea până în 1944 când a ieșit la pensie. Teologul Wayne Grudem a numit teologia sistematică a lui Berkhof „o mare comoară de informații și analize ... probabil una dintre cele mai folositoare teologii sistematice cuprinse într-un singur volum...”⁵²

Deși în teologia lui se regăsesc toate elemente amintite de predecesorii săi, Louis Berkhof este unul dintre maeștrii cuvântului, prin

⁵² Wayne Grudem, *Systematic Theology: An Introduction to Biblical Doctrine*, (Zondervan, 1994), p. 1225

modul în care explică fiecare aspect al mântuirii. Există de asemenea aspecte unice surprinse de Berkhof, aspecte ce le vom reaminti la specificul tipologiei.

Prezentarea tipologiei

În teologia sistematică scrisă pentru prima oară în 1932 și revizuită șase ani mai târziu se regăsește un capitol special dedicat aplicativității mântuirii. Berkhof spune: „*Deși Biblia nu oferă explicit o ordine completă a mântuirii, ea ne prezintă o bază suficientă pentru o astfel de ordine.*”⁵³ În altă ordine de idei Berkhof, asemenea celor care au fost deja prezentați în această lucrare, sesizează un fundament biblic pentru o posibilă ordine a mântuirii. El pornește de la înțelegerea clasică reformată și aduce doar unele idei noi. Berkhof este conștient de faptul că aplicativitatea harului lui Dumnezeu către păcătos este un proces „*unitar*” și admite că sunt diferite „*mişcări*” ce pot fi deosebite în acest proces.⁵⁴

Berkhof concluzionează că „*lucrarea aplicativității mântuirii acționează într-o ordine definită și rezonabilă și că Dumnezeu nu oferă păcătosului plinătatea mântuirii dintr-o dată.*”. El sumarizează susținând că *ordo salutis* arată în felul următor:

1. Chemare (chemarea externă precedă pe cea internă)
2. Regenerare
3. Convertire (Pocăință / credință)
4. Îndreptățire

⁵³ Louis Berkhof, *Systematic Theology. New combined edition*, (Eerdmans Publishing Company, 1996), p. 416

⁵⁴ Louis Berkhof, *Systematic Theology. New combined edition*, p. 416

5. Sfințire

6. Perseverență

7. Glorificare⁵⁵

După o scurtă trecere în revistă a elementelor regăsite în teologia lui Berkhof și a scriitorilor reformați clasici ai secolului al XVI-lea este ușor de observat următorul aspect: chemarea eficientă este identificată de multe ori cu regenerarea.⁵⁶ Capitolul 10 din Westminster și Savoy sunt un simplu exemplu al acestui fapt. În Romani 8: 30, Pavel (care a folosit termenul „*regenerare*” numai odată) pare că le combină pe cele două. Berkhof crede că acest titlu mai larg al lucrării inițiale a Duhului era folosit în perioada post-reformă pentru a „*accentua legătura dintre Cuvântul lui Dumnezeu și lucrarea harului Său.*”⁵⁷

În convertire Berkhof vede o conlucrare a pocăinței cu credința. Aceasta se întâmplă în interiorul persoanei. Pentru Berkhof pocăința este un „*act intern, un act de remușcări sau păreri de rău provocate de păcat.*”⁵⁸ Despre convertire amintea următoarele:

*Convertirea când este comparată cu îndreptățirea nu este un act legal, ci moral sau re-creativ și nu alterează sau distruge statul omului, ci condiția omului.*⁵⁹

Despre credință el spune că este elementul pozitiv al convertirii. Spre deosebire de pocăință, credința privește înainte. Berkhof subliniază în teologia lui sistematică diferitele aspecte ale credinței. El

⁵⁵ Louis Berkhof, *Systematic Theology. New combined edition*, pp. 416-418

⁵⁶ Louis Berkhof, *Systematic Theology. New combined edition*, p. 416

⁵⁷ Louis Berkhof, *Systematic Theology. New combined edition*, p. 417

⁵⁸ Louis Berkhof, *Systematic Theology. New combined edition*, p. 245

⁵⁹ Louis Berkhof, *Systematic Theology. New combined edition*, p. 245

amintește că Biblia nu vorbește despre credință în același fel de fiecare dată. Uneori se referă la o credință istorică, alteori la o credință temporală și miraculoasă, iar nu în ultimul rând mântuitoare.

Sfințirea și faptele bune merg împreună. Așa cum viața cea veche era caracterizată de fapte rele, cea nouă, care s-a născut prin regenerare și a fost întărită prin sfințire, se manifestă într-un mod natural prin fapte bune. Acestea le putem numi faptele bune ale sfințirii. Sfințirea este procesul în care este implicat Dumnezeu singur. Numai cei care sunt avocații voinței libere vor spune că omul v-a colabora cu Dumnezeu în ceea ce privește sfințirea, deși Scriptura este plină de pasaje care îi contrazice cu multă claritate. 2 Corinteni 7: 1; Coloseni 3: 5-14; 1 Petru 1: 22 sunt doar câteva dintre aceste texte. Sfințirea este lucrarea Duhului Sfânt în subconștientul persoanei și parțial în conștientul acesteia. Sfințirea este un proces lung care nu se finalizează niciodată pe pământul acesta.

Despre perseverența sfinților Berkhof amintea că aceasta sugerează natural o activitate a credinciosului prin care el își păstrează mântuirea, însă este cu adevărat un paradox deoarece dacă omul nu a fost capabil să se mântuiască, oare cum va fi apt să o păstreze? Este evident că mai degrabă vorbim despre o prezervare a lui Dumnezeu a credinciosului, decât o perseverență a acestora.

Acestea sunt doar câteva caracteristici și nuanțe a celor scrise de Berkhof despre *ordo salutis*. Este ușor de sesizat că Wayne Grudem a avut dreptate: contribuția lui Berkhof a însemnat mult pentru literatura evanghelică și continuă să o facă.

Raționamentul tipologiei

Pentru că Louis Berkhof păstrează linia clasică reformată atunci când vorbim despre raționamentul berkhofian nu am face altceva decât să repetăm cele notate la Jean Calvin sau John Murray. Observăm că dacă Murray păstrează pocăința și credința separat, Berkhof le pune pe acestea împreună sub umbrela convertirii. El vorbește în acest context despre elementul negativ, respectiv pozitiv al convertirii. Pocăința pentru că privește înapoi, iar credința pentru că privește înainte. Care este atunci specificul tipologiei lui Berkhof?

Specificul tipologiei

Există două elemente pe care le vom reaminti în legătură cu specificul tipologiei: unul tehnic, iar celălalt legat de aspectul dogmatic.

Când vorbim despre unicitatea tipologiei lui Berkhof este imposibil să nu se observe buna organizare sistematică a acestuia. Dacă cu privire la Calvin sau la mulți alți teologi există confuzie cu privire la *ordo salutis* din scrierile lor, la Berkhof nu există dubii pentru că așezarea și expunerea elementelor sunt foarte clare, precise și explicate în detaliu.

Legat de aspectul dogmatic este interesant de observat parte comunitară a gândirii lui Berkhof. Atunci când vorbește despre pocăință spune: „*Pocăința câtorva persoane poate mântui o națiune.*”⁶⁰ Dacă până acum toți teologii amintiți priveau doar la aspectul personal al lui *ordo salutis*, Berkhof aduce o noutate privind mai departe la influențele lui *ordo* în comunitate. Catolicii au fost cei care de-a lun-

⁶⁰ Louis Berkhof, *Manual of Christiane Doctrine* (Eerdmans, 1979), p. 242

gul timpului au sesizat și subliniat deficitul evanghelic prin perspectiva individualistă, iar Berkhof oferă un răspuns detaliat acestor acuze. Schimbarea societății și convertirea acesteia vin prin pocăința individului. Cel regenerat trăiește în mijlocul comunității, iar aceasta este transformată de el. Acesta poate constitui de asemenea elementul eclesiologic care lipsea și despre care acuzatorii afirmau cu asprime despre el.

Efecte doctrinare și practice

Viața și lucrarea lui Berkhof au influențat de-a lungul vremii diferite lumea academică și demersurile ei. Teologia lui sistematică a rămas una de referință în studiul dogmelor creștine. Organizarea, determinarea și perspectiva lui asupra istoriei au dat naștere unor principii și dogme clare, ușor de înțeles și de pus în practică. Privind numai la aspectul comunitar al lui *ordo* putem proiecta perfect aplicativitatea mântuirii în viața personală și socială. Acesta are un efect practic puternic atât pentru noi și bisericile din care facem parte, cât și pentru societatea în care ne-a pus Dumnezeu să trăim. Mântuirea este individuală însă impactul acesteia trebuie să fie comunitar. Această realitate este exprimată atât în contextul primelor biserici din Ierusalim sau Antiohia cât și de derularea istoriei. Am putea chiar să ne uităm în jurul nostru astăzi și să vedem cum puterea lui Dumnezeu a schimbat viața unui individ după care o întregă comunitate. Sunt sigur că nu e prea greu să vezi asta, personal am fost martor ocular la astfel de evidențe ale harului extraordinar a lui Dumnezeu.

În capitolul următor vom vedea progresul sau regresul conceptului soteriologic în gândirea modernă prin teologii lor de marcă. Vom porni de la perspectiva arminiană și vom ajunge până la înțelege-

rea liberal-modernă în lucrarea de mântuire a omului. Va constitui un capitol interesant pentru că se va prezenta contrastul celor amintite în acest capitol, iar opoziția ne ajută întotdeauna să vedem lucrurile mult mai exact sau cel puțin așa ar fi normal.

Întrebări pentru recapitulare și meditație

1. Ce se întâmplă atunci când compari convertirea cu îndreptățirea?
2. Care aspectul dogmatic specific din raționamentul lui Berkhof?
3. Care sunt efectele doctrinare și practice?

CAPITOLUL 3

Istoria a demonstrat de-a lungul timpului că omul gândește și este într-o permanentă sete și curiozitate de a afla lucruri noi sau de a dezgropa pe cele vechi. Lucrurile care au stat mult sub praful istoriei pot atrage uneori interesul multora. Cu privire la teologie este interesant de observat ciclul ideologiilor și al curentelor. Multe dintre lucruri noi sunt doar ideile vechi prezentate sub o altă formă și cu alte titluri. Este interesant să pătrunzi în muzeele timpului și să ieși din încăperile misterioase ale acestuia cu noi trenduri, care sunt de fapt trăsături uitate de vremuri. Multe dintre mișcările creștine liberale sau non liberale parcurg adesea același ritual. Lideri cu mult „potențial” care dezgroapă ideologii vechi, uneori păgâne.

Cum arată *ordo salutis* în diferitele mișcări creștine, fie ele clasice sau moderne?

Biserica romano-catolică care crede că botezul copiilor le aduce acestora iertarea de păcate și că le oferă har; deși nu se poate spune că bebelușul manifestă credință. În bisericile anglicane și episcopale, dintre cele care nu sunt liberale, se păstrează perspectiva reformată pentru *ordo salutis*. Biserica romano-catolică definește „îndreptățirea” și „sfințirea” diferit de majoritatea denominațiilor protestante. Se pare că ordinea la ei începe cu biserica și botezul, fapt care afectează re-

generarea și continuă cu harul suficient care întărește voința și luminează mintea. Odată pregătit, omul va primi iertare, va fi îndreptățit și va face primii pași în procesul de sfințire. Perseverența constă în înfăptuirea de fapte bune, fapte ce vor culmina în glorie.

Ordinea la luteranii include: alegerea, chemarea, iluminarea, pocăința, regenerarea, credința, îndreptățirea. Aparent în același timp cu îndreptățirea are loc și înfierea, urmată de o unire mistică, sfințire și glorie.

Metodiștii și wesleyenii arminieni vor începe cu alegere, care pentru că se bazează pe credința cunoscută de Dumnezeu ar putea fi plasată foarte ușor și după credința mântuitoare. Credința și pocăința sunt urmate de regenerare și îndreptățire, apoi de sfințire (care poate ajunge la perfecțiune și în viața aceasta), iar într-un final glorie. Arminieni mai tradiționali adaugă listei acesteia și faptele bune care preced îndreptățirea.

Mișcările arminiene se regăsesc în foarte multe biserici protestante sau neoprotestante. Ceea ce este interesant de precizat încă de la început este linia pelagianistă pe care aceștia o parcurg în gândirea lor. Pelagius a fost unul dintre oponenți importanți ai lui Augustin, cel care i-a inspirat pe reformați cu privire la înțelegerea lor de ansamblu asupra mântuirii. Aspectul interesant, pentru că tot aminteam despre acestea la începutul acestui capitol, este că Pelagius a fost numit de către Conciliul de la Cartagina din 418 un eretic. Am putea ajunge la multe concluzii discutând doar pe marginea acestui eveniment și fapt istoric, dar poate cu altă ocazie. Să revenim la alte noastre și să ne uităm la modelul arminian, inspirat de Pelagius, cu privire la mântuire.

3.1. *Ordo salutis* în teologiile arminiene

Încă de la început subliniem faptul că arminieni sunt de acord cu calvinismul sau reformații că există *ordo salutis* pe paginile Scripturii. Vom începe acest subcapitol cu o privire de ansamblu asupra arminianismului. Aceasta este un punct de vedere sistematic susținut de Jacobus Arminius, inițiatorul dar nu definatorul acestui sistem teologic.

Arminius se considera pe sine un reformat și unii dintre olandezi reformați continuă să o facă. Interesant este că punctul de vedere istoric al lui Arminius diferă de mișcarea arminiană din ziua de astăzi, fapt ce ne conduce la următoarea concluzie: există mai multe teologii arminieni. Vom începe această călătorie privind la câteva dintre similitudinile și deosebirile dintre părerile lui Arminius și cele ale reformaților.

Similaritățile dintre teologia lui Arminius și reformați:

A. Depravare totală. Voința liberă căzută nu poate împlini nici un bine, decât dacă este asistată și împuternicită de harul divin. Cel puțin în teorie teologia lui Arminius arată asemenea reformaților în privința depravării. Însă în momentul în care sunt expuse atotștiința lui Dumnezeu sau implicațiile ispășirii, Arminius și urmașii lui se pierd pe drum. Teologia lor inconsecventă suferă transformări serioase.

B. Îndreptățirea. Jertfa lui Hristos nu a constituit o simplă pasiune a lui Dumnezeu sau un spectacol al dragostei și mâniei Lui. Prin jertfa Isus nu a intenționat să exercite o influență morală asupra oamenilor, ci mai degrabă Tatăl a dorit să îndreptățească omul prin imputarea neprihănității Fiului Său. Plata păcatului trebuia făcută. Armi-

nus a respins hotărât orice dogmă a faptelor. Isus a trăit o viață fără păcat, a murit în locul nostru, a înviat din morți și s-a înălțat la Tatăl unde mijlocește pentru noi. Păcatele noastre i-au fost imputate pentru ca neprihănirea Lui să ne fie transferată nouă.

Diferențele dintre teologia lui Arminius și reformați

Când începem să vorbim despre „*Dumnezeul suveran care a mântuit*” începem să vorbim de fapt despre ordinea decretelor lui Dumnezeu. În limbajul popular, un arminian ar spune că Dumnezeu L-a ales prima oară pe Hristos și apoi două grupuri: pe cei care se vor pocăi și vor crede și pe cei care nu se vor pocăi și nu vor crede.

Arminienii, cred că în esență, în gândirea lor că există o *crisologie* mai înaltă decât în cea reformată. Ei spun că teologia reformată susține că alegerea precedă trimiterea Fiului, după cum spune Berkhof⁶¹, ceea ce face ca jertfa lui Hristos să fie o consecință a alegerii omului. În contrast cu această părere, alegerea arminiană este *crisocentrică*, iar Hristos este baza și centrul alegerii – Hristos este alesul. Așadar Domnul Isus Hristos nu este doar fundamentul pe care toate decretetele sunt bazate, dar este și fundamentul împlinirii decretelor. În contrast cu teologia reformată care începe *ordo salutis* cu alegerea omului de către Dumnezeu, în teologia arminiană legată de mântuire decretetele încep cu anunțarea:

1. Domnului Isus Hristos ca și Mântuitor și Mijlocitor;
2. Decretului mântuirii (a celor care vor crede și se vor pocăi);

⁶¹ Louis Berkhof, *Systematic Theology. New combined edition*, (Eerdmans Publishing Company, 1996), p. 114

3. Decretului administrării pocăinței și credinței pentru împăcarea mâniei și dreptății divine;
4. Decretul mântuirii și al condamnării particulare în funcție de cine va crede.⁶²

Ca efect al celor spuse avem de-a face cu o alegere *condiționată*. Arminienii nu pot accepta că Dumnezeu într-un mod suveran i-a hotărât pe oameni în afara voinței acestora, ci argumentează mai degrabă că El a declarat într-un mod suveran ca mântuirea să fie condiționată de credință, în urma alegerii lor printr-un act divin. Acest articol a fost prezentat la sinodul de la Dort, desfășurat între anii 1618-1619, de către remonstranți⁶³. În esență ei acceptau predestinarea ce includea alegerea pentru mântuire și respingerea pentru condamnare, însă puneau aceste decrete după căderea voluntară a omului în păcat și făceau ca aceste două decrete să devină condiționate de credință sau necredință.

În afară de aceste aspecte mai există și alte lucruri pe care un arminian le-ar sublinia:

1. În teologia reformată, *harul comun* este oferit tuturor pentru a împlini binele, însă nu va duce niciodată la mântuire. Numai

⁶² Robert Picirilli, *Grace, Faith, Free Will: Constrasting Views of Salvation*, (Randall House Publications, 2002), pp. 160-166

⁶³ R.C. Sproul despre remonstranți: „În secolul al cincisprezecelea, în comunitatea reformată din Olanda a apărut o dispută. Un grup de teologi a ajuns cunoscut sub numele de remonstranți (protestatari), deoarece au protestat împotriva a cinci articole din teologia reformată. Aceste cinci puncte au devenit ulterior cunoscute ca „cele cinci puncte ale calvinismului”, rezumate în cunoscutul acrostih TULIP. Literale acestui acrostih provin de la: *Depravarea totală (Total depravity)*, *Alegerea necondiționată (Unconditional election)*, *Ispășirea limitată (Limited atonement)*, *Harul Irezistibil (Irresistible grace)* și *Perseverența sfinților (Perseverence of the saints)*. Sinodul de la Dort a declarat greșeala remonstranților și a reafirmat cele cinci puncte ca parte integrantă a teologiei reformate ortodoxe. (cartea Doctrinile harului, Editura Multimedia, Arad, 2002)

harul eficace este acela care aduce îndreptățire. Pentru mintea arminiană nu există decât un singur har care acționează în diferite feluri.

2. În gândirea arminiană, există totuși un fel de har care pregătește individul pentru mântuire. Aceasta este numit harul *premergător*. Pentru un arminian aceasta este harul a cărui țel este sfințirea, iar el este oferit tuturor. Acest har nu este irezistibil pentru că există oameni care nu îl acceptă și nu sunt sfințiți.
3. În gândirea reformată pentru ca cineva să creadă trebuie să fie regenerat mai întâi. Acest proces este identificat de cei mai mulți arminieni ca fiind lucrarea harului pregătitor. Dumnezeu este cel care lucrează primul, iar omul răspunde.

Paralela dintre *ordo salutis* în teologia reformată și cea arminiană.

Teologia reformată	Teologia arminiană
Chemare eficientă	Chemare = harul premergător
Regenerare	Convertirea: credință și pocăință
Convertire: credință și pocăință	Îndreptățire
Îndreptățire	Regenerare
Sfințire	Sfințire
Prezervarea sfinților	
Glorificare	Glorificare

Este ușor de observat, după cum a fost precizat la diferențele dintre cele două gândiri, că regenerarea sau nașterea din nou este marele contrast dintre cele două. În gândirea reformată chemarea este irezistibilă, iar cel ales va fi regenerat prin putere divină. Arminieni de o potrivă susțin că jertfa Domnului Isus pe cruce oferă o oportunitate

oricui să creadă, de aceea chemarea este universală. Regenerarea, din punctul de vedere arminian, nu poate avea loc până când condițiile mântuirii nu sunt împlinite: credința și pocăința. Atunci când se discută despre chemare, cred că un lucru esențial care nu este luat în calcul sau este trecut cu vederea cu multă ușurință este învățătura cu privire la ispășire. Dacă jertfa lui Hristos a oferit oportunitate fiecăruia atunci pentru cine a curs sângele lui Hristos și a fost potolită mânia lui Dumnezeu? Dacă rămânem pe un ton universalist atunci înseamnă că sunt mulți oameni care nu mai sunt sub mânia lui Dumnezeu în iad. Voi reveni cu o discuția mai detaliată cu privire la acest aspect.

Pentru o înțelegere mai profundă a direcției și gândirii arminiene vom analiza linia soteriologică a lui John Wesley.

***Ordo salutis* în teologia lui John Wesley**

John Wesley s-a născut în 1703 în Epworth într-o familie numeroasă și săracă. Când avea doar șase ani a fost salvat de mama lui dintr-un incendiu, fapt care arăta planul marelui Dumnezeu în ceea ce avea cu acest tânăr. Erwin Paul Rudolf spune că în toți anii de studiu Wesley a dovedit

o minte ageră, dar capabilă de umor, și care este plină de cunoștința unei misiuni divine. În opera lui Wesley vedem figura unui mare predicator, a unui lucrător neobosit și a unui conducător popular, dar autocrat.⁶⁴

Ordinea mântuirii în gândirea lui Wesley începe cu păcatul originar. El crede că Dumnezeu a creat omul într-o stare perfect neprihănită, în imaginea Sa, însă prin cădere, umanitatea și-a pierdut

⁶⁴ Erwin P. Rudolf, *Comoara lui John Wesley*, (Ed. Victor Books, Wheaton, 1979), p. 11

poziția, dar și „*cunoștința și dragostea lui Dumnezeu*”. Așadar după căderea în păcat, nevoia măreață a omului a devenit mântuirea. Începând de la deznădejdea căderii în păcat, vedem primul pas în teologia lui Wesley: *chemarea făcută de harul premergător*. Literal, harul premergător înseamnă „*harul care vine înainte*.”⁶⁵ În legătură cu acest har trebuie reamintit că el este pentru toți și în toți, în perspectiva lui Wesley. Aceasta înseamnă că noi nu numai că trăim într-o atmosferă de har; înseamnă că suflarea pe care o avem astăzi se datorează harului lui Dumnezeu. Harul premergător conștientizează și acționează prin Lege. Legea aduce la cunoștință voința lui Dumnezeu.

Al doilea pas în înțelegerea lui Wesley este *convertirea* făcută de *harul convertitor*. În convertire Wesley vedea două aspecte: pocăința, numită de el „*veranda religiei*”⁶⁶ și credința. Pocăința include o schimbare profundă a minților noastre. Credința include în ea două elemente: cunoștință și siguranță. Ca și efect al harului convertitor sau al convertirii se întâmplă două lucruri: omul experimentează iertarea păcatelor și nașterea din nou. Iertarea păcatelor este ceea ce Dumnezeu face pentru noi. Regenerarea este ceea ce Dumnezeu face în noi. Iar sfințirea, următorul pas, este ceea ce Dumnezeu începe în noi. Wesley spune că în convertire începe sfințirea interioară și exterioară.⁶⁷ La sfârșitul listei regăsim – *proslăvirea* – despre care el credea că definește modul în care trăim ziua de azi. Capacitatea de a trăi cu speranță în ceea ce privește viitorul este adăugată capacității noastre de a trăi cu încredere în prezent.

⁶⁵ John Lawson, *Introducere în doctrina creștină*, (Ed. Asbury, Wilmore, Kentucky 1980), p. 214

⁶⁶ John Telford, *Scrisorile lui John Wesley*, (Epworth, Londra, 1960), 2: 268

⁶⁷ Thomas Jackson, *Lucrările lui John Wesley*, (Baker, Grand Rapids, Michigan, 1979), 6: 71-72 (predica: *Nașterea din nou*)

Întrebări pentru recapitulare și meditație

1. Cine a fost oponentul lui Augustin și care a fost specificul acestui eretic?
2. Cine a fost Arminius?
3. Care sunt diferențele majore dintre arminieni și reformați?
4. Ce înseamnă harul premergător pentru Wesley?

3.2. Teologiile pre-moderne și *soteriologia*

La începutul secolului al XIX-lea, teologia a cunoscut „o *dezvoltare*” incredibilă. Secularizarea, modernismul, interesul pentru filozofie și urbanizarea sunt doar câteva elemente care au influențat interesul teologic. În perioada aceasta, în care a hotărât Dumnezeu să trăim este cu adevărat un amalgam religios. Millard Erickson surprinde la începutul capitolului despre mântuire câteva dintre diferitele gândiri esențiale din această perioadă. Cele patru pe care le reamintește el sunt: teologiei eliberării sau liberale, teologia existențialistă, teologia seculară a lui Dietrich, teologia romano-catolică contemporană și nu în ultimul rând cea evanghelică cu toate formele ei.⁶⁸

Teologiile eliberării despre mântuire

În secolul al XXI-lea putem identifica cu ușurință diferitele ramificații ale teologiei liberale și odată cu acestea o multitudine de înțelegeri în sfera soteriologiei. Mântuirea poate fi înțeleasă ca o eliberare personală și/sau socială de la efectele structurale sau de păcate personale. În acest context, mântuirea poate însemna orice de la partici-

⁶⁸ Millard J. Erickson, *Teologie Creștină*, volumul 3, (Cartea Creștină, Oradea, 1998), pp. 54-70

parea într-o viață de apoi glorioasă până la o eliberare similară ca cea din hinduism sau budism, până la îndreptarea relațiilor interpersonale sau până la o eliberare a societății pentru o lume viitoristă perfectă.

În secolul al XIX-lea identificăm trei teologi liberali care prin lucrările lor au contribuit la o nouă înțelegere asupra lucrării lui Dumnezeu în mântuirea omului: poziția romantică-ecclesială a lui Schleiermacher, cosmică-panteistă a lui Hegel și cea individualistă-existențialistă a lui Kierkegaard. Schleiermacher a oferit o nouă centralitate experienței umane în teologie, remarcând credința ca și cunoștința științifică și faptă etică și a accentuat „conștiința lui Dumnezeu” ca fiind inima realizării religioase de sine. El a redescoperit în studiul său *anima ecclesia* – înțelesul Duhului Sfânt ca și „suflet al bisericii”, concepție regăsită înainte doar în contextul bisericii romano-catolice.

Teologia filozofică a lui Hegel a făcut din *Geist* (*Duhul Sfânt*) baza înțelegerii sale și a dezvoltat o viziune a întregii istorii a universului asemenea unui dialect nedescoperit. Sistemul lui Hegel este unul virtual panteistic, reprezentând o încercare semnificativă de a învinge dualismul implantat în gândirea vestică - de exemplu între „*duh*” și „*fapt*” sau între „*subiectiv*” și „*obiectiv*”. El sugerează noi aplicații ale trinității și alte modele ale întrupării, aspecte care pot schimba experiența omului în încercarea de a fi mântuit.

Soren Kierkegaard a ridiculizat sistemul lui Hegel, inversând metoda acestuia și înlocuind poziția omului. Pentru Kierkegaard omul este spirit. Spiritul este el însuși. Iar eul este o relație cu sinele.

Omul este deci în concluzie o sinteză „*dintre infinit și finit, dintre veșnic și temporal, dintre libertate și necesitate*”.⁶⁹

În această parte a capitolului al III-lea vom privi la perspectiva soteriologică a lui Friedrich Schleiermacher și a înțelegerii lui cu privire la *ordo salutis*.

Friedrich Schleiermacher și *ordo salutis*

Schleiermacher, născut în 1768, a crescut într-un context moravian. Toate întrebările din timpul seminarului l-au împins spre scepticism, iar mai târziu la o „*detașare*” completă de creștinismul ortodox. Ideea esențială a teologiei lui se rezumă la experiența personală și la conștientizarea infinitului. În teologia lui, Hristos nu a venit să moară pentru păcatele umanității păcătoase, ci să ne ofere un exemplu de viață. În interiorul omului se regăsește divinitatea care a lăsat o conștiință care îl ajută pe om în evadarea din umanitate și în contopire cu divinitatea. Teologia lui Schleiermacher rămâne centrată pe umanitatea lui Isus.⁷⁰ Mântuirea vine prin *imitatio Christi*, reproducere ce crește conștiința lui Dumnezeu în noi și duce la dependență totală de Dumnezeu; nu regăsim nimic despre credință în Hristos și despre moartea Lui pe cruce.

El a interpretat că diferitele fațete ale ordinii mântuirii provin din conștiința creștină. Regenerarea este aspectul acceptării în viața de comuniune cu Hristos, iar ea aduce cu sine o nouă relație cu Dumnezeu și o nouă formă de viață. Următoarea este îndreptățirea, iar apoi

⁶⁹ Soren Kierkegaard, *The sickness unto Death: A Christian Psychological Exposition For Upbuilding And Awakening*, (Princeton University Press, 1983), p. 17

⁷⁰ Alister E. McGrath and Duncan Forrester, *The Blackwell Encyclopedia of Modern Christian*, (Wiley-Blackwell, 1995), p. 590-591

convertirea. Credința este văzută în viziunea lui ca o dorință de a accepta impulsurile lui Hristos, iar pocăința doar o aprofundare a perfecțiunii lui Hristos.

Deși apreciat de unii, Schleiermacher nu are nici un simț al înțelegerii biblice cu privire la soteriologie. Poate că teologia lui sună filozofic, științific și chiar modern, însă nu are nici un raționament scriptural în ceea ce spune.

Teologi și școli teologice în perioada modernă. Mișcările teologice moderne și reprezentanții acestora

Mai există cel puțin alți doi termeni folosiți pentru teologii moderni: „*evangelici liberali*” sau „*teologi liberali*”. Evanghelicii liberali englezi ai anilor 1920, deși difereau unii de alți cu privire la aspecte specifice, au găsit o armonie în dorința lor de a fi moderni. Precursorii lor au fost R.W. Dale și James Denney; colegii lor din afara mediului anglican au fost teologi iluminați T.W. Manson, J.S Whale, Donald și John Baillie.

În America au existat influențe timpurii prin Charles Briggs și Henry Preserved Smith, care de dragul de a vorbi unei generații în transformare și moderne au renunțat la unele credințe și principii avute în primii ani de lucrare. După al doilea război mondial, influențele teologilor moderați precum Barth, Lewis și Bonhoeffer, nevoia unui criticism biblic mai sever, dorința de a evada dintr-un sistem parcă montat împotriva intelectualismului, stresul crescând al împlinirii omului și înnoirea legământului cu dreptatea socială au produs o nouă generație de evanghelici care au împărtășit conceptele și interesele prietenilor lor de peste ocean. Edward Carnell, Bernard Ramm și George Ladd sunt văzuți ca reprezentativi ai acestui nou suflu evanghelic

modern. Scoli precum Fuller Theological Seminary și Regent Collage sunt dedicate studiului dintre teologie și cultura modernă. Teologia modernă își găsește simpatizanți în rândul oamenilor la fel de mult cum își găsește opozanți.

Caracteristicile gândirii școlilor teologice moderne⁷¹

Există câteva caracteristici generale regăsite în cadrul acestui sistem de gândire, iar editorul dicționarului teologic evanghelic le surprinde, iar ele sunt după cum urmează:

a. Dorința de a adapta ideile religioase culturii moderne în transformare continuă. Odată cu schimbarea ei există și o reaşezare a gândirii, iar creștinismul este „*condamnat*” să țină pasul. Teologii liberali cred că în creștinism a existat întotdeauna o conformare a gândirii teologice cu cea culturală contemporană, de aceea ar trebui să copiem și noi modelul istoric.

b. Un al doilea element este respingerea credințelor religioase bazate pe o singură autoritate. După părerea lor, orice dogme, credințe sau principii trebuie să treacă testul rațiunii și al experienței. „*Esența creștinismului*” înlocuiește astfel autoritatea Scripturii, a bisericii și a crezurilor istorice. Scriitorii bibliei, de exemplu, erau oameni simpli ce erau supuși greșelii, de aceea nu putem privi Scriptura ca autoritate absolută.

c. Ideea centrală în teologia modernă este imanența divinității. Dumnezeu este prezent peste tot și locuiește în lumea acesta care Îi aparține. Fiindcă Dumnezeu este prezent peste tot și în toate, este di-

⁷¹ Walter A. Elwell, *Evangelical Dictionary of Theology*, second edition, (Baker Book House, Grand Rapids, Michigan, 2001), pp. 682-683

ficil să vedem o diferență între natural și supranatural. Mergând pe linia aceasta mulți dintre teologii moderni au ajuns la panteism.

d. Un ultimul element prezent în teologia liberală este optimismul umanistic. Societatea aceasta face pași spre realizarea Împărăției lui Dumnezeu, care va fi o stare etică a unei umanități perfecte. Escatologia liberală îl vede pe Dumnezeu care va mântui lumea de starea aceasta decăzută și va oferi o stare de perfecțiune omului.

Karl Barth și *ordo salutis*

După cum aminteam unul dintre reprezentanții gândirii teologice moderne din Anglia este Karl Barth. El este considerat ca fiind unul dintre cei mai influenți teologi de la Calvin până în zilele noastre. Apreciat chiar și de lumea romano-catolică, papa Pius al XII-lea l-a descris ca fiind cel mai important teolog și gânditor creștin de la Toma d'Aquino. Karl Barth a fost un credincios ecclesial, slujind ca păstor reformat într-o localitate din Elveția, Safenwil. El este de asemenea privit ca fiind unul dintre gânditorii de frunte ai mișcării neo-ortodoxe.

Barth explică semnificația morții lui Hristos printr-un cadru mediator. El surprinde acest aspect într-una dintre cărțile lui:

Și Hristos plătește în locul lui (al păcătosului) prin ascultare, care este condiția pentru un legământ de parteneriat cu Dumnezeu, pentru că așa l-a plăcut Lui. El a făcut-o luând asupra Lui păcatele tuturor oamenilor, suferind moartea după ce ei l-au găsit vinovat, oferindu-se de unul singur ca jertfă ce trebuia adusă pentru ca Dumnezeu să vindece relația Sa cu omul, ale-

*gând să poarte mânia lui Dumnezeu în trupul Său și focul dragoste Lui în sufletul Său.*⁷²

Moartea și învierea lui Hristos sunt baza judecății neprihănite a lui Dumnezeu sau pronunțarea îndreptățirii divine. Cum înțelege Barth relația dintre credința omului și această declarație divină?

*Adevărul și puterea credinței depind de faptul că aceasta nu este o lucrare a arbitriului uman, nici chiar a arbitrării unei nevoi supreme după mântuire, ci motivul uman al verdictului divin în care este vorba despre onoarea și gloria lui Dumnezeu...*⁷³

Credința, în perspectiva barthiană, este răspunsul nostru dat verdictului divin. Ea nu va schimba cursul verdictului, nici nu îl poate desființa. Creștinii sunt cei care prin exercițiul credinței realizează că sunt mântuiți. Credința are de-a face mai degrabă cu siguranța mântuirii decât cu însușirea ei. „Prin credință omul găsește și află că este îndreptățit cu încredere și siguranță.”⁷⁴ „... obiectiv, toți sunt îndreptățiți, sfințiți și chemați.”⁷⁵, deși poate ei nu știu sau nu trăiesc în lumina realității a ceea ce sunt. Acestora le lipsește siguranța mântuirii. „Acest fel de credință este lucrarea Duhului Sfânt care îl face pe om creștin.”⁷⁶ Pentru Barth aspectul acesta are o foarte mare importanță pentru că Duhul nu este dat tuturor.

Vedem că Barth crede că mântuirea este darul lui Dumnezeu și nu o realizare a omului, iar Dumnezeu a ales suveran pe toți oamenii.

⁷² Karl Barth, *Church Dogmatics*, vol. 4, part. 1, editată de G.W. Bromiley și T.F. Torrance, (Edinburgh, T&T Clark, 1985), p. 94

⁷³ Karl Barth, *Church Dogmatics*, vol. 4, part. 1, editată de G.W. Bromiley și T.F. Torrance, p. 96

⁷⁴ Karl Barth, *Church Dogmatics*, vol. 4, part. 1, editată de G.W. Bromiley și T.F. Torrance, p. 96

⁷⁵ Karl Barth, *Church Dogmatics*, vol. 4, part. 1, editată de G.W. Bromiley și T.F. Torrance, p. 148

⁷⁶ Karl Barth, *Church Dogmatics*, vol. 4, part. 1, editată de G.W. Bromiley și T.F. Torrance, p. 99

În concluzie observăm că *ordo salutis* în teologia lui Barth ar arăta cam așa: alegere universală → îndreptățire → sfințire → credință → siguranța mântuirii → gloriificare.

Există foarte multe probleme cu modelul acesta al proclamării creștine ca „*verdict divin ce trebuie ascultat*”. În primul rând, separă eficiența cuvântului proclamării de răspunsul omului; desparte promisiunea de credință. În al doilea rând, denaturează înțelegerea noastră cu privire la natura credinței: credința nu este în primul rând ascultare deși duce la asta; nu este nici măcar doar cunoștință deși descoperă. Credința este un dar de la Dumnezeu prin care primim promisiunea, iar odată cu ea și toate celelalte beneficii. În al treilea rând, mesajul veștii bune este mai multe decât o declarație, poruncă sau verdict – este o angajament al harului și al milei. În ultimul rând, menirea Evangheliei nu este doar de a ne descoperi mântuirea noastră, ci este un instrument prin care Dumnezeu a ales să îi împace cu Sine pe toți cei care vor crede.

Evaluare

După un pelerinaj de două secole am văzut evoluția sau involuția gândirii teologice globale. Perspectiva soteriologică a suferit „*mutații*” de neimaginat, iar autoritatea Scripturii s-a diminuat considerabil. Dacă în perioada Reformei vedem o redescoperire ale adevăratelor valori, în ultimele două secole trăim o îngropare ale acelorași comori. Imaginea de ansamblu ar fi aceasta: omul îl aduce pe Dumnezeu în centrul tuturor aspectelor vieții, după care devine nemulțumit că omului nu i se mai conferă atenție și începe să reconstruiască lucrurile. De la o atenție permanentă asupra lui Dumnezeu, omul a ajuns la o îmbibare umanistă a teologiei. Este dificil de înțeles cum o persoană

care se numește copilul lui Dumnezeu totuși nu acceptă în totalitate autoritatea Scripturii sau cum exclude supranaturalul biblic pentru că Dumnezeu immanent nu ar face așa ceva. Este oare raționamentul nostru mai important și mai drept decât logica lui Dumnezeu? Punem la îndoială anumite elemente doar pentru că ecuațiile noastre numai funcționează ... oare este corect înaintea lui Dumnezeu ca lutul să îi ceară socoteală olarului? În lumea noastră se pare că omul are tot dreptul să facă lucrul acesta, însă pe tărâmul realității biblice, omul nu are nici un drept să procedeze așa (cf. Romani 9: 14-23). Acest ultim capitol, cu introspecția asupra soteriologiei din cadrul teologiilor ultimelor două secole, trage un semnal de alarmă cu privire la direcția în care ne îndreptăm. Bisericele s-au remodelat, „esența creștinismului” s-a redefinit, iar credincioșii s-au reinventat. Generațiile care vin după noi sunt într-o pierdere acută a identității și ne este sortit nouă să vedem toate aceste aspecte.

Sistemele de gândire teologice prezentate în aceste capitol își au importanța lor în înțelegerea istorică a modului în care lucrează Dumnezeu. Contrastul dintre acestea și perspectiva reformată constituie de asemenea o îmbogățire a raționalizării viziunii divine cu privire la mântuirea omenirii. Putem deveni avocații oricăreia dintre ele folosindu-ne de logica noastră. Muntele provocării este însă de a vedea toate acestea din perspectivă divină, deși unele dintre ele exclud tocmai această autoritate absolută în înțelegere și definire. Dacă eliminăm Scriptura din analiza noastră dogmatică și principială, oare cum ne mai putem menține echilibru? Oare cum mai putem avea o înțelegere corectă? Oare ce ne va îndruma spre o astfel de înțelegere? În concluzie, acesta este elementul care face diferența în toate aceste puncte de vedere și perspective: autoritatea Cuvântului lui Dumnezeu. Există un

context al scripturii, există o linie a lucrării și a revelației lui Dumnezeu pe care trebuie să o înțelegem în ansamblu. Nu putem să vorbim despre o hermeneutică specifică fără una generală. Hermeneutica textuală nu va contrazice niciodată hermeneutica cărții. John Owen, unul dintre cei mai profunzi și recunoscuți reformați puritani, spunea:

În căutarea adevărului, mințile noastre sunt adânc influențate și călăuzite de analogia Credinței ... Există o armonie, un răspuns și un raport în întreg sistemul credinței sau al lucrurilor care trebuie crezute. Anumite pasaje trebuie interpretate în așa fel încât să nu distrugă sau să tulbure această ordine.⁷⁷

Thomas Goodwin un alt personaj de marcă al aceluiași veac spunea:

Acești Duh care i-a călăuzit pe sfinții apostoli și profeți să scrie acest Cuvânt, trebuie să-l călăuzească pe poporul lui Dumnezeu în descoperirea înțelesului său; și după cum l-a dat la început, tot astfel să-i asiste pe oameni în înțelegerea lui.⁷⁸

Acesta este spiritul care ar trebui să ne influențeze acum în mileniul trei și să ne facă cei mai înflăcărați apologeți, gata să sacrificăm orice de dragul Cuvântului, al Evangheliei, pentru proslăvirea Nume-lui Său.

Dragii mei, când răsfoim toate aceste sisteme de gândire și de interpretare ale Scripturii trebuie să ne cercetăm și să privim înlăuntrul nostru pentru a vedea care ne este motivația. De ce nu acceptăm așa ușor anumite adevăruri ale Scripturii și le răstălmăcim? Nu cumva tocmai datorită naturii noastre depravate și ruinată de păcat? Sunt

⁷⁷ Leland Ryken, *Sfinți în lume*, (Editura Reformatio, Oradea, 2004), p. 141

⁷⁸ Leland Ryken, *Sfinți în lume*, p. 140

multe aspecte de luat în considerare în studierea acestui adevăr al Scripturii: mântuirea, iar unul dintre cele mai importante este ispășirea. Cred personal că jertfa lui Hristos, Evanghelia, are în cele din urmă ultimul cuvânt de spus în toate lucrurile. Pentru cine a murit Hristos? Cu toții știm că a făcut-o de dragul Tatălui și pentru onoarea numelui Său; și tot odată pentru o împăcare a celor aleși din veșnicie după bunul Lui plac (cf. Efeseni 1: 4,5) cu Cel Neprihănit și Sfânt. Pentru cine S-a pus Hristos de-o parte? Plecând de la un text din Ioan 17, din rugăciunea Domnului Isus, care este de cele mai multe ori trecut cu vederea de majoritatea, putem vedea un adevăr care străbate Scriptura, dar despre care nu ne face plăcere să vorbim. „*Și Eu Însumi Mă sfințesc pentru ei, ca și ei să fie sfințiți prin adevăr.*”⁷⁹ Avea nevoie Hristos să se sfințească? Categoriec, nu! Dar pentru cine dorea El să se pună deoparte? Hristos se roagă în tot acest context al rugăciunii din grădina Ghetsimani pentru ucenicii Săi și pentru urmașii acestora. El se roagă pentru aceia care vor fi sfințiți (puși deoparte) prin adevăr, adică regenerați sau născuți din nou. De ce nu se roagă Hristos pentru toți oamenii din toate timpurile de pe fața pământului? Dragostea lui Hristos pentru umanitate este nemeritată, însă dragostea Lui pentru cei aleși este una de nedescris și de neînțeles. Dacă am spune că Hristos a iubit cu aceeași intensitate pe oricine care a existat, există sau va exista pe fața pământului și că El s-a pus deoparte pentru toți aceștia, înseamnă că în acest moment sunt foarte mulți oameni în iad care sunt ispășiți, sfințiți și preaiubiți de Fiul. Dar oare cum se poate întâmpla așa ceva? „*Puterea voinței*” ar spune un arminian convins. Dar oare cum poate puterea voinței să dicteze unui Dumnezeu suveran, unui Fiu Răscumpărător și unui Duh Atotputernic? Dacă puterea voinței

⁷⁹ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Evanghelia după Ioan 17: 19

răscumpără atunci suntem pe un tărâm al incertitudinii și nesiguranței. Cum poate voința unui om căzut în păcat, oricât de liberă spiritual ar fi ea, să dicteze mai bine și mai înțelept decât voința unui Dumnezeu desăvârșit și sfânt?

Dragii mei, hotărâți-vă să studiați cu atenție aceste adevăruri ale Scripturii și să vedeți ce bogăție imensă, pace deplină și har infinit va izvorî în viața voastră. Studiul și umblarea în Evanghelie începe cu hotărârea de a aprofunda și de a te smeri înaintea Dumnezeului infinit suveran al Universului.

Întrebări pentru recapitulare și meditație

1. Cum au fost numite pozițiile lui Scheleiermacher, Hegel și Kierkegaard?
2. Care sunt caracteristicile gândirii școlilor teologice moderne?
3. Ce înseamnă credința pentru Scheleiermacher?
4. Cine a fost Barth?
5. Care sunt aspectele specifice ale teologiei barthiene?

CAPITOLUL 4.

GÂNDURI PERSONALE CU PRIVIRE LA ACEASTĂ TEMĂ

Aparent această temă pe care am abordat-o în această carte nu pare una de actualitate. Pentru mulți contemporani mie, aceasta nu este în nici un fel relevantă și nici practică zburciului cotidian al zilelor pe care le trăim. Toate acestea par mai degrabă a fi doar un interes istoric al unei generații care se confrunta cu alte provocări culturale și sociale. Așa am crezut și eu o vreme ... dar Dumnezeu, în providența Sa, mi-a arătat diferența pe care o cunoaștere și o trăire reală a harului mântuitor o pot face în viața cuiva. Pas cu pas Dumnezeu mi-a descoperit prin Cuvânt măreția și spectaculozitatea acestei doctrine. Sper că ați observat că am precizat prin Cuvânt și nu prin anumite cărți sau referate sau articole ale unor autori umani și subiectivi, supuși aceluiași slăbiciuni ca și noi. Intenția și exegeza umană pot fi de folos, însă nu se pot compara cu lucrarea și iluminarea Duhului viu al lui Dumnezeu.

După ce am parcurs o perioadă neagră și dificilă a vieții mele la sfârșitul lui 2005, m-am întrebat l-a capătul aceluiași calvar, *de ce Dumnezeu care este suveran și cunoaște toate lucrurile permite în viața*

noastre puncte grele și dureroase de cotitură? Mulți dintre voi, care citiți aceste rânduri, cu siguranță împărtășiți aceleași emoțiile cu ale mele, însă cu siguranță vă întrebați: *Și care-i legătura cu mântuirea?* Realitatea este că multora din jurul nostru le place să vorbească despre suveranitatea lui Dumnezeu în univers și asupra vieții fizice în general, dar fără implicații soteriologice sau fără conexiuni care au de-a face cu mântuirea omului. Este imposibil să excludem suveranitatea lui Dumnezeu din mântuirea personală a omului ... Biblia nu o face!

Există o rațiune în tot ceea ce spun. Dacă Dumnezeu este suveran în univers și deține ultimul cuvânt cu privire la viața noastră, de ce n-ar face-o și cu privire la mântuire? În prima sa carte, prorocul Samuel spunea: *"Domnul este un Dumnezeu care știe totul ... Domnul omoară și învie, El pogoară în locuința morților și El scoate de acolo."*⁸⁰ Alege omul când să moară sau mai degrabă planul lui Dumnezeu se împlinește? Chiar și lumea seculară vorbește despre un destin. Deși pentru ei este fatalist, incert și necunoscut, Biblia ne arată că Dumnezeu este Acela care hotărăște zilele omului. Cu siguranță că poți digera ușor aceste aspecte. Dar ce spui de intervalul dintre naștere și moarte? Pe acela cine-L hotărăște? Nu vorbim aici despre omnisciența lui Dumnezeu, El care cunoaște toate lucrurile în detaliu, ci ne referim la ordinele sau decretele divine ale lui Dumnezeu, despre care Isaia scria așa de frumos:

*"Cine a măsurat apele în palma lui și cerurile cu lățimea palmei?
Cine a strâns pulberea pământului într-o măsură? Cine a cântărit munții cu cântarul și dealurile cu o cumpănă? Cine a cercetat
Duhul DOMNULUI și cine L-a îndrumat ca sfătuitor al Său?"*

⁸⁰ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), 1 Samuel 2: 3, 6

Cu cine s-a sfătuit El ca să fie luminat? Cine L-a învățat calea dreptății? Cine L-a învățat cunoașterea și I-a arătat cărarea priceperii? Iată, neamurile sunt ca o picătură de apă într-o găleată, sunt considerate ca praful de pe cântar. Pentru El, insulele nu cântăresc mai mult decât un fir de praf. Libanul nu ajunge pentru foc, nici animalele lui pentru arderea de tot. Toate neamurile sunt un nimic înaintea Lui; mai puțin decât nimic și deșertăciune prețuiesc ele în fața Sa. Cu cine, deci, L-ați putea asemăna pe Dumnezeu? Ce imagine ați putea găsi pentru El? Un idol? – un meșter îl toarnă și apoi un aurar îl poleiește cu aur și îi face lăntișoare de argint. Săracul, care nu-și permite aceasta, alege un lemn ce nu putrezește și își caută un meșter iscusit pentru ca acesta să-i facă un idol care să nu se clatine. Nu știți? N-ați auzit? Nu vi s-a făcut cunoscut de la început? N-ați învățat nimic de la întemeierea pământului? El este Cel Ce șade deasupra cerului pământului, ai cărui locuitori par niște lăcuste. El este Cel Ce întinde cerurile ca un baldachin și le desfășoară ca pe un cort de locuit. El este Cel Ce îi prefăce pe prinți în nimic, iar pe conducătorii pământului ca și cum n-ar exista. De abia sunt sădiți, de abia sunt semănați, de abia li s-au înrădăcinat tulpinile în pământ, că El și suflă peste ei, uscându-i, iar vijelia îi ia ca pe niște paie. „Deci, cu cine M-ați putea asemăna? Cine Mi-ar putea fi egal?” zice Cel Sfânt. Ridicați-vă ochii spre ceruri și priviți: Cine a creat toate acestea? El, Cel Care face să apară oștirile lor una câte una, chemându-le pe nume. Atât de mare este tăria Lui, atât de tare este puterea Lui, că nici una nu lipsește. De ce spui, Iacove, de ce zici, Israele: „Calea mea este ascunsă de DOMNUL și dreptul meu nu este luat în seamă de Dumnezeul

meu?” Nu știi? N-ai auzit? DOMNUL este Dumnezeu cel Veșnic, creatorul întregului pământ.”⁸¹

Dumnezeu nu s-a sfătuit cu nimeni, nu a cântărit faptele ni-mănuși înainte de facere. El a hotărât totul și acest aspect va rămâne unul suprem pentru noi. Aceasta este prima filă a mântuirii omului. Acolo în veșnicia trecută, în inima și prezența dulce a divinității, a început totul. Povestea noastră de dragoste și-a avut rădăcinile acolo. Pavel spunea credincioșilor din Roma: „Dumnezeu își arată dragostea față de noi prin faptul că, pe când eram noi încă păcătoși, Hristos a murit pentru noi.”⁸² Dumnezeu ne chema, dar noi nu puteam auzi, însă în Hristos această chemare a putut fi auzită.

Aici începe minunata poveste a mântuirii. Am auzit de atâtea ori în bisericile noastre că mântuirea începe odată cu pocăința și credința. Și într-o anumită măsură așa este. Dar aceea este doar o mică părticică a acestui plan complex și măreț a lui Dumnezeu. Dacă toate lucrurile încep aici, o întrebare îndrăznească și justificată care se ridică ar fi: *Pentru toți? Începe povestea acesta pentru toți?* Da, începe pentru toți aceia pe care i-a hotărât Dumnezeu. „Pe aceia, pe care i-a cunoscut mai dinainte, i-a și hotărât mai dinainte...”⁸³ Cred că această cunoaștere mai dinainte nu se referă la cunoașterea divină a celor care vor crede, deși Dumnezeu îi cunoaște pe aceștia foarte bine. **Cauza chemării nu este cunoașterea Lui, ci voia Lui.** Așa cum spunea Pavel altă dată efesenilor „*Aceluia, care face toate după sfatul voii Sale*” (Efeseni 1:11). Interesant este că textul din Romani cred că se referă mai de-

⁸¹ www.bibleserver.com, Noua Traducere Românească, ed. International Bible Society, 2008, Isaia 40: 12-28

⁸² Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Romani 5: 8

⁸³ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Romani 8: 29

grabă la o cunoaștere individuală a celor pe care El i-a hotărât să-i iubească. Am putea traduce: *”iar pe aceia pe care Dumnezeu i-a iubit mai dinainte i-a și predestinat.”* Atât Septuaginta, cât și Noul Testament mai folosește termenului γινώσκω (*ginosko*, a cunoaște) pentru împreunarea fizică dintre un bărbat și o femeie. Geneza 4: 1 spune că „*Adam a cunoscut-o pe Eva*”, iar într-o ipostază din Noul Testament, fecioara Maria îl întreabă pe înger: *”Cum se va face lucrul acesta fiindcă eu nu știu de bărbat.”*⁸⁴ Atunci când Scriptura vorbește despre cunoașterea lui Dumnezeu a celor care sunt ai Lui o face în termenii unei relații intime de dragoste. Cred că dacă Dumnezeu ar fi predestinat în funcție de alegerea sau de credința omului atunci Pavel ne-ar fi sugerat acest aspect aici spunând, *”pe aceia cărora le-a cunoscut credința mai dinainte ...”* John Murray în comentariul lui despre Romani precizează și el despre elementele acestea:

„Trebuie să subliniem faptul că respingerea acestei interpretării nu este dictată de un interes al celor care îmbrățișează predestinarea. Chiar dacă ar fi să admitem că „cunoașterea mai dinainte” ar însemna cunoașterea celor care vor crede, doctrina biblică a alegerii suverane nu ar fi eliminată sau dezaprobată. Pentru că știm cu siguranță că Dumnezeu vede elementul credinței mai dinainte; El vede tot ce va urma * Întrebarea simplă care se ridică atunci este: ce anume precedă această credință pe care Dumnezeu o anticipează? Și singurul răspuns biblic este că acea credință pe care Dumnezeu o prevede este credința pe care El însuși o creează (cf. Ioan 3: 3-8; 6: 44, 45, 65; Efes. 2: 8; Fil. 1: 29; II Pet. 1: 2). În consecință, pentru că anticiparea veșnică a credinței este preconditionată de decretul Lui de a genera această*

⁸⁴ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Luca 1: 34

*credință în aceia pe care El îi vede mai dinainte crezând, suntem aduși înapoi la diferențierea care derivă din alegerea suverană și veșnică a lui Dumnezeu a credinței și a consecințelor acesteia. Așadar interesul este doar unul de interpretare ... * pe tărâmul exegetic ne vedem nevoiți să respingem punctual perspectiva cu privire la „cunoașterea mai dinainte” ca referindu-se la anticiparea credinței.”⁸⁵*

Personal cred că Dumnezeu este precis în tot ceea ce a vrut să ne comunice, iar provocarea care ne stă în față este de a descoperi aceste frumoase fapte și aspecte divine. Scriptura este un univers complex, dar care cu ajutorul Duhului Sfânt poate fi explorat și îndrăgit. Există o continuitate a raționamentului divin pe care trebuie să o descoperim. Adevărul este că fără ajutorul Mângâietorului este imposibil. Avem nevoie de inputul și de atingerea Lui de Artist. Așadar, am precizat că Dumnezeu este Acela care a pus de o parte pe unii revărsându-și dragostea Lui necondiționată asupra lor. Pe cei care i-a pus de o parte i-a chemat de asemenea ca să fie ai Lui. Chemarea acesta este una emoționantă. Domnul Isus în Ioan 10, întrebat fiind de farisei dacă El este Hristosul, le răspunde: *”Însă voi nu credeți, pentru că nu sunteți din oile Mele. **Oile Mele ascultă glasul Meu; Eu le cunosc, iar ele Mă urmează. Eu le dau viață veșnică și în veac nu vor pieri; și nimeni nu le va smulge din mâna Mea. Tatăl Meu, Care Mi le-a dat, este mai mare decât toți; și nimeni nu le poate smulge din mâna Tatălui. Eu și Tatăl una suntem. Iudeii au luat din nou pietre ca să arunce în El.**”*⁸⁶ (accen-

⁸⁵ John Murray, *The Epistle to the Romans*, Vol. I, Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1997, pp. 316

⁸⁶ www.bibleserver.com, Noua Traducere Românească, ed. International Bible Society, 2008, Ioan 10: 26-29

tuare personală). Cine sunt oile acestea care ascultă glasul Lui? Este foarte clar că acestea reprezintă poporul ales al lui Dumnezeu. Turma Lui este formată din evrei și neamuri. *”Mai am și alte oi, care nu sunt din staulul acesta; și pe acelea trebuie să le aduc. Ele vor asculta glasul Meu ...”*⁸⁷ Interesant este că ei, adică fariseii, nu credeau pentru că nu erau parte a turmei. Observați legătura dintre credință și alegere? Hristos le spune fariseilor: *”Voi nu credeți pentru că nu sunteți dintre cei aleși.”* El nu le spune contrariul: *”Voi nu sunteți aleși pentru că nu credeți.”* Urmăriți logica: cei aleși sunt chemați, iar ei răspund. Vocea sensibilă, duioasă, gîngășă și plină de pace a Tatălui este inconfundabilă. Cum ajungem de la chemarea divină a lui Dumnezeu la răspunsul omului? Chemarea divină este făcută perceptibilă la atingerea Duhului. Tatăl ne-a ales pentru mîntuire, Fiul ne-a îndreptățit pentru mîntuire, iar Duhul Sfînt face aplicativă această mîntuire – sfințindu-ne, sau punându-ne de-o parte. El ne naște din nou sau ne regenerează, termenul teologic. În discuția pe care Hristos o are cu Nicodim îi spun acestuia: *„Adevărat, adevărat îți spun că, dacă cineva nu este născut din apă și din Duh nu poate să intre în Împărăția lui Dumnezeu!”*⁸⁸ Nașterea din nou nu o produce omul, ci este în întregime lucrarea lui Dumnezeu Duhul Sfînt. În momentul în care omul este născut din nou îi este dat harul de a crede. Atât credința, cât și pocăința sunt darurile lui Dumnezeu. Ele sunt oferite de Dumnezeu omului, iar acesta este responsabil de ele. Pare un paradox, însă în economia lui Dumnezeu nu este.

Ascultați ce spune Ioan la începutul Evangheliei lui: *„Însă tuturor celor ce L-au primit, adică celor ce cred în Numele Lui, le-a dat*

⁸⁷ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Ioan 10: 16

⁸⁸ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Ioan 3: 5

dreptul să devină copii ai lui Dumnezeu, născuți nu din sânge, nici din voia firii, nici din voia vreunui om, ci din Dumnezeu.” Subliniați *născuți nici din voia firii, nici din voia vreunui om.* Credința este produsul acestei minuni dumnezeiești. Credința vine în urma intervenției lui Dumnezeu care aduce la moarte un gigant. După cum reda Ieremia în scrierea lui: este suflarea lui Dumnezeu peste valea oaselor moarte, suflare care aduce viață și carne și sânge și restabilește toate funcțiile biologice spirituale.

Bine-cunoscutul fragment din epistola către Efeseni amintește: *„Căci prin har ați fost mântuiți prin credință. Și acesta nu vine de la voi, ci este darul lui Dumnezeu. Nu prin fapte, ca să nu se laude nimeni.”*⁸⁹ Pavel are în vedere în acest pasaj contrastul dintre faptă și credință. Omul nu este mântuit prin faptă, ci prin darul credinței sau al harului credinței lui Dumnezeu. Dacă această credință mântuitoare ar veni de la om aceasta ar fi o faptă și ar trebui să recunoaștem că înseamnă că omul nu a fost chiar mort spiritual. Dar tocmai pentru aceasta nu este așa. Pavel amintea romanilor: *„Și dacă este prin har, atunci nu mai este prin fapte; altminterea harul nu ar mai fi har.”*⁹⁰ Argumentul cu privire la credință pare să fie mai ușor de acceptat decât cel cu privire la pocăință. Însă Pavel îi spune lui Timotei: *„să îndrepte cu blândețe pe protivnici, în nădejdea că Dumnezeu le va da pocăința, ca să ajungă la cunoștința adevărului.”*⁹¹ Omul răspunde cu pocăință și credință pentru că Dumnezeu i le dă după ce îl aduce la viață. Vinul este pus în vase după ce acestea sunt curățite și înnoite. Luther spunea că această pocăință este perseverentă. Dacă în viața cui-

⁸⁹ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Efeseni 2: 8, 9

⁹⁰ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Romani 11: 6

⁹¹ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), 2 Timotei 2: 25

va nu există roada aceasta a pocăinței după două zeci de ani de la momentul „nașterii lui din nou” atunci se prea poate să nu fi fost o pocăință autentică, ci doar o prefăcătorie ieftină, dar cu dramatice consecințe. Umbra lucrării reale a Duhului se întinde peste întreaga istorie a individului, cu eşecurile și urcușurile ei. Nu te lăsa înșelat de Evanghelia aceasta ieftină a modernismului cu relativismul și individualismul ei!

Să recapitulez lucrurile pe care le-am afirmat până acum folosind o enumerare și să mai precizez un singur aspect. În consecință, avem:

- Alegere suverană a lui Dumnezeu din veșnicia trecută
- Chemarea irezistibilă
- Regenerare
- Credința și pocăința – lucrarea Duhului lui Dumnezeu în om.

Dacă vorbim despre un om depravat total înseamnă că voința a acestuia este moartă față de Dumnezeu față de care este în răzvrătire și subjugată domnului întunericului, a cărui rob este. Ea trebuie eliberată și adusă într-o relație cu Tatăl. Tocmai acest lucru este făcut de Duhul Sfânt. De aceea Hristos spunea ucenicilor: „*Adevărul vă va face liberi.*”, iar Pavel efesenilor: „*Voi erați morți în greșelile și în păcatele voastre în care trăiați odinioară...*”⁹² Suntem prizonierii diavolului până când vocea Tatălui ne chemă și puterea Duhului ne eliberează voința. Un prizonier nu poate face nimic. Libertatea lui este îngrădită.

⁹² Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Efeseni 2: 1, 2

Însă acela care este liber – zburdă, tresaltă de bucurie și merge încotro îi dorește inima. Ce har să fi liber și să poți asculta de Tatăl, de Creatorul sufletului tău! Cum poate un om să ajungă să fie îndurerat și străpuns de păcatele lui dacă Duhul Sfânt nu înalță lucrarea lui Hristos în inima lui? Cum ar putea un om să creadă în Domnul Domnilor dacă Duhul nu l-ar elibera să creadă în Acela față de care a fost răzvrătit toți anii vieții lui? Doar atunci când lucrarea desăvârșită a Duhului este realizată, omul va putea răspunde.

După ce omul se pocăiește și crede în Evanghelia harului lui Dumnezeu, Tatăl îl îndreptățește prin lucrarea Fiului (cf. Romani 8: 29). Această lucrare de îndreptățire se realizează în contextul imputării. **Păcătosul este socotit drept înaintea Tatălui prin FIUL!** Păcatele celui ales sunt trecute în contul lui Hristos, acele păcate pentru care Mielul lui Dumnezeu a ispășit la Golgota și care sunt acoperite cu sângele Lui. Ascultarea și moartea lui Isus este trecută în dreptul celui păcătos fără ca acesta să guste moartea; cugetul spălat, vinovăția ștearsă și datoria dizolvată prin jertfa Lui (Coloseni 2:11-14). „*Hristos ne-a răscumpărat din blestemul Legii, făcându-se blestem pentru noi ...*” (Galateni 3:13). Scriptura amintește de multe fațete ale acestei „tranzacții” pe care Tatăl le face în Hristos, fără ca noi să facem ceva. Cât de bine exprimă doctrina acesta a imputării harul nemeritat și infinit al Tatălui revărsat către noi aleșii Lui!

„... *Ne-a rânduit mai dinainte să fim înfiați prin Isus Hristos.*”⁹³ Fratele mai mare a făcut posibilă intrarea noastră în familie (cf. Evrei 2: 9.18). Galatenilor, Pavel le spune: „*Dar, la împlinirea vremii, Dumnezeu Și-a trimis Fiul, născut din femeie, născut sub Lege, ca să-i*

⁹³ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Efeseni 1: 5

răscumpere pe cei ce sunt sub Lege, pentru ca noi să primim înfierea. Iar pentru că voi sunteți fii, Dumnezeu a trimis Duhul Fiului Său în inimile noastre, Duh care strigă „Abba!“, adică „Tată!“ Astfel, tu nu mai ești sclav, ci fiu, iar dacă ești fiu, Dumnezeu te-a făcut și moștenitor.”⁹⁴ Adopția întregeste îndreptățirea. E uimitor să ai parte de o iertare completă și să fii pe teritoriul unui Stăpân drept și plin de compasiune; dar este cu atât mai surprinzător să fi copilul acestui Stăpân, iar de la o relație de vrăjmășie să ajungi să te bucuri de statutul de moștenitor privilegiat. Dacă la începutul existenței noastre am pierdut totul, prin credința în Hristos am câștigat mai mult decât am avut vreodată.

În momentul acesta păcătosul iertat prin Hristos are parte de toate beneficiile și de avantajele la care n-a visat niciodată. Acest moment reprezintă un nou început. Este asemenea unui copil care întreaga lui viață a fost abandonat, maltratat, abuzat și respins, iar în cele din urmă aruncat într-o casă de plasament de la marginea orașului. Lucrurile nu iau o întorsătură prea grozavă pentru el, pentru că fiind unul dintre mezinii cercului devine ușor-ușor muza batjocurilor celorlalți. Dar, într-o bună zi, chiar când împlinește vârsta frumoasă de 10 ani, o familie minunată, după mai multe încercări, finalizează procesul înfierii și vine să-l ia acasă. Pășind cu emoții în noul lui cămin, lacrimi de bucurie izvorăsc pe obrajii lui mici, iar în gând își spune: „*Nici nu mi-am imaginat c-ar putea exista așa ceva!*” Acesta este noul început de care are parte micuțul nostru prieten. Ilustrația aceasta reprezintă doar o parte mică din realitatea de care se bucură o persoană născută din nou din Dumnezeu.

⁹⁴ www.bibleserver.com, Noua Traducere Românească, ed. International Bible Society, 2008, Galați 4: 4-7

Din acest moment credinciosul, copilul lui Dumnezeu, are parte de toate condițiile și resursele pentru a se bucura de viața pe care nici nu și-o imagina înainte. Îndreptățit, bifat! Înfiat, bifat! Și cu toate aceste viața cea nouă de care alesul are parte nu se oprește aici, pentru că promisiunea pe care Tatăl o face este că El îl va transforma în imaginea Fiului Său pe acela pe care l-a hotărât mai dinainte, l-a chemat și l-a îndreptățit (Romani 8:29, 30). Tatăl începe această lucrare de schimbare a celui credincios după chipul Fiului în momentul în care îl înfiază. Unii numesc acest proces: sfințire progresivă. Când acest termen este adesea folosit putem ajunge ușor la concluzii greșite. Și dacă am folosi termenul de sfințire ar trebui să realizăm că este un fapt pe care Dumnezeu îl produce în noi. Am crezut mult timp că odată mântuit și eliberat de-acum pot răspunde automat și într-un mod normal spiritual, dar cu cât am răsfoit Scriptura mai atent am observat harul lui Dumnezeu manifestat intens și în perioada post-naștere din nou. Omul este dependent de harul lui Dumnezeu în orice perioadă a vieții lui, fie răscumpărat, fie nu. Dumnezeu este Acela care lucrează în aleșii Lui chipul Fiului Său, care va prinde contur total în momentul proslăvirii. Am putea numi procesul acesta mai degrabă proslăvire progresivă, decât sfințire progresivă. Aceasta poate fi o fațetă a conceptului teologic deja și nu încă.

După ce Dumnezeu a lucrat o înnoire în păcătos și i-a oferit acestuia o natură nouă, la finalul aventurii lui de pe acest pământ va primi și un trup nou de slavă. Ioan spunea: „*Preaiubiților, acum suntem copii ai lui Dumnezeu. Și ce vom fi, n-a fost arătat încă, dar știm că, atunci când Se va arăta El, vom fi asemenea Lui, pentru că-L vom*

*vedea așa cum este.*⁹⁵ (accentuarea și sublinierea sunt personale). Ioan nu vorbește despre totalitatea similitudinii dintre noi și Hristos, referindu-se la toate aspectele, ci doar la aspectul trupului celui nou de slavă, care nu v-a mai fi supus aceleiași naturi căzute și nu va mai prezenta slăbiciunile acestea vremelnice. Ioan nu se referă la cunoștință sau putere. Doar Unul este omniscient! Doar Unul este Atotputernic!

Acesta este drumul pe care îl parcurgem în relația noastră de dragoste cu Mântuitorul sufletelor noastre. Drumul nu este unul lipsit de obstacolele, probleme, încercări și provocări, dar prezența Lui în viața celui credincios îl face pe acesta să declare împreună cu Pavel „*că suferințele din vremea de acum nu sunt vrednice să fie puse alături cu slava viitoare, care are să fie descoperită față de noi.*”⁹⁶ Nădejdea că într-o bună zi vom deschide ochii în prezența Lui și că Îl vom privi față în față ne dă putere.

“Binecuvântat să fie Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Isus Cristos, Care, după marea Lui îndurare, ne-a născut din nou la o nădejde vie, prin învierea lui Isus Cristos din morți, și la o moștenire nepieritoare și nepângărită, care nu se ofilește și care este păstrată în ceruri pentru voi. Voi sunteți păziți de puterea lui Dumnezeu, prin credință, pentru mântuirea care este gata să fie descoperită în vremea de pe urmă. În ea, voi vă bucurați nespus, măcar că acum, dacă trebuie, sunteți întristați pentru puțin timp prin diferite încercări, pentru ca testarea credinței voastre, cu mult mai valoroasă decât aurul care piere și care totuși este testat prin foc, să aducă laudă, glorie și onoare la descoperirea lui Isus Cristos. Pe El voi Îl iubiți fără să-L fi văzut, cre-

⁹⁵ www.bibleserver.com, Noua Traducere Românească, ed. International Bible Society, 2008, 1 Ioan 3: 2

⁹⁶ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Romani 8: 18

*deți în El, chiar dacă acum nu-L vedeți, și vă bucurați nespus, cu o bucurie de nedescris și glorioasă, pentru că primiți la capătul credinței voastre, mântuirea sufletelor voastre.*⁹⁷

În concluzie, *ordo salutis* pentru mine personal arată în felul următor:

- Alegere suverană a lui Dumnezeu din veșnicia trecută
- Chemarea irezistibilă
- ↘ Regenerare
- ↘ Credință și pocăința – lucrarea lui Dumnezeu și responsabilitatea omului
- Îndreptățirea
- Înfierea
- Proslăvirea progresivă
- Proslăvirea finală

Întrebări pentru recapitulare și meditație

1. Recitește Efeseni 2: 8-9 gândește-te la implicațiile harului lui Dumnezeu.
2. Care este logica plasării teologice a regenerării înaintea credinței și pocăinței?
3. Care sunt cele 3 fațete ale mântuirii din perspectiva cursivității?
4. Care sunt implicațiile proslăvirii sau glorificării?

⁹⁷ www.bibleserver.com, Noua Traducere Românească, ed. International Bible Society, 2008, 1 Petru 1: 3-9

CAPITOLUL 5.

CONCLUZII FINALE

Sumar

Orice aventură pe pământul acesta, indiferent cât de intensă sau plictisitoare a fost, are și un final. Așadar, istoria ne-a arătat încă odată cât de multă bogăție literară există și câte lecții practice ne așteaptă. Trăim într-o vreme în care deși se descoperă multe la nivelul tehnici, se „dezgroapă” puține în literatură, artă și religie pentru că sunt din ce în ce mai puțin oameni interesați de frumos.

Lucrarea aceasta a avut menirea să arate și să puncteze doar un aspect mărunț al literaturii creștine. Am văzut împreună cât de important este un studiu aprofundat al unei teme și cât de multe elemente practice pot izvorî dintr-o astfel de cercetare științifică. Pornim circumspecți, cu multe îndoieli într-un astfel de pelerinaj literar, însă la capătul analizei gândim mai rațional, perspectiva ne este mai largă și suntem mai binecuvântați spiritual. Cunoștința își are partea ei de neînlocuit în aplicativitatea elementelor unei vieți de credință.

Am pornit la drum înțelegând diferența dintre *ordo salutis* și *historia salutis*. Am observat că *historia salutis* descrie mântuirea ca pe o mișcare a lui Dumnezeu de a aduce toate națiunile într-o relație cu

El, iar *ordo* este descrierea lucrării decretelor divine veșnice în experiența individuală. În capitolul unu, după ce am subliniat câteva aspecte legate de etimologia termenului am pătruns doar la suprafața scrierile și teologia reformată cu privire la *ordo salutis*. Nu în ultimul rând tot în acest capitol am listat câteva critici aduse studiului și utilizării lui *ordo salutis*. Ne-a fost de folos o astfel de introducere pentru ceea ce ne-a adus capitolul următor.

În capitolul al doilea am privit îndeaproape la trei dintre teologii reformați și la înțelegerea lor cu privire la *ordo salutis*: Calvin, Murray și Berkhof, deși în trecere am subliniat și perspectivele altora, precum Luther și Bucer. Am văzut metodologia, raționamentul și unicitatea fiecăruia în parte. Unul dintre aspectele importante ale acestui capitol sunt elemente practice ale fiecărei tipologii în parte. Dacă la Calvin am subliniat importanța continuității pocăinței în viața credinciosului, la Murray am apreciat modul în care acesta descrie unirea credinciosului cu Domnul lui - Hristos. Amândoi au împodobit înțelegerea noastră cu privire la aspectele aplicative ale mântuirii. Soteriologia nu ar trebui să fie o doctrină predată și învățată numai în seminariile teologice, ci să constituie o inspirație pentru momentele noastre de devoțiune și părtășie cu Domnul, aspecte ce vor reflecta mai apoi în trăirea noastră de zi cu zi. În perspectiva lui Berkhof am surprins aspectul corporativ al mântuirii, el spunând că „*pocăința cătorva persoane poate mântui o națiune*”. Prin aspectul acesta Berkhof răspundea și unora dintre criticile aduse utilizării lui *ordo salutis*, prezentate la începutul acestei lucrări.

În următorul capitol am văzut răspunsul arminian și liberal la perspectiva soteriologică a reformaților. Am observat atât liniile gene-

rale ale acestora, cât și aspecte specifice și unice subliniate prin unii dintre reprezentanții lor. Deși Wesley este considerat de unii ca făcând parte din rândul reformaților, în lucrarea acesta am plasat punctul lui de vedere în viziunea arminiană și am văzut că acesta este locul lui de fapt în teologie. Am subliniat *ordo salutis* în teologia lui Wesley, Schleiermacher și Barth. Fiecare dintre aceștia au aspectele lor unice. Poate cel mai mult dintre ei, care se depărtează în același timp și de perspectiva reformată este Schleiermacher, prin poziția romantică-ecclesială.

Aceste contraste ne ajută să ne definim mai profund, mai rațional și nu în ultimul rând mai scriptural perspectiva noastră asupra mântuirii. Este bine când se cunosc direcțiile în care s-a mers în istorie cu privire la diferite aspecte ale teologiei, însă este și mai bine când toate aceste elemente devin personale și sunt valorificate în viața de zi cu zi. Un om vizionar și eficient este omul care își cunoaște bine credințele și nu neapărat ce au susținut unii și alții de-a lungul vremurilor.

Perspective

Sunt multe aspecte pe care această lucrare le-a atins, le-a explicat, le-a evaluat și analizat din punct de vedere teologic, dar în mod special istoric. Există multe elemente practice ce au fost subliniate deja, observându-se clar aplicativitatea lor în viața individuală și ecclesială. Dacă ar fi să enumerăm câteva perspective la finalul acestei lucrări, acestea ar fi:

1. Istoria mântuirii individuale și corporative ar trebui să ne provoace să identificăm și să urmărim mai cu atenție lucrarea lui Dumnezeu și frumusețea Lui. Atunci când Moise i-a cerut lui Yahve să vadă slava Lui, Dumnezeu i-a răspuns: „*Eu Mă îndur de cine vreau*

să Mă îndur și am milă de cine vreau să am milă.⁹⁸ Când Dumnezeu se descoperă pe Sine lui Moise El se definește pe Sine ca un Dătător absolut de har.⁹⁹ Mântuirea vine prin har oferit gratis de Dumnezeu, iar o bună înțelegere a acestui aspect este echivalentă cu o descoperire a slavei lui Dumnezeu. Mântuiți fiind pașim în familia largă a lui Dumnezeu. Înțelegând procesul acesta, percepem mai mult din ceea ce este El.

2. Aprofundarea doctrinelor harului ar trebui să ne ajute la o înțelegere corectă a antropologiei și hermatologiei. Atunci când omul are această perspectivă lărgită redescoperă adevăratele comori și pătrunde din misterele divine cu privire la scopul vieții. Dar pentru că studiul individual al acestor aspecte s-a stins odată cu ultimele două războaie mondiale, secolul al XXI-lea se prezintă cu o societate dezordonată din punct de vedere spiritual, orbită de materialism și lipsită de modele în toate categoriile instituționale lăsate de Dumnezeu. Istoria reformei ne propune o altă abordare – o metodologie și un tipar biblic conceput să funcționeze de Acela care este Suveran și Își supune toate lucrurile. Păcatul și efectele acestuia ne devin cunoscute odată cu înțelegerea mai profundă a mântuirii. Când ochii ni se deschid cu privire la pocăință și credință păcatele noastre ni se vor părea cu adevărat o urâciune înaintea lui Dumnezeu, iar omul ca entitate nu va mai rămâne același în tipologia noastră. Importanța acestuia se va diminua, pentru că jertfa și lucrarea lui Hristos vor ocupa locul de cinste.

3. Aranjarea doctrinară și biblică a tuturor fațetelor soteriologiei ne ajută să avem o hermeneutică corectă a relațiilor inter-umane.

⁹⁸ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Exodul 33: 19

⁹⁹ John Piper, *Future Grace*, (Inter-varsity Press, 1995), p. 79

Aspectele lui *ordo salutis* facilitează înțelegerea lucrării divine în cei de lângă noi. Tot printr-o percepere corectă a acesteia, învățăm să ne raportăm, să îi abordăm și să îi susținem pe cei din preajma noastră după modelul hristologic. Înțelegerea evanghelizării și a misiunii se va schimba odată cu cea a aspectelor mântuirii. Mișcarea reformată a cunoscut și ne-a oferit unii dintre cei mai importanți misionari și evangheliști: John Eliot, apostolul indienilor, John Whitefield, William Carrey, tânărul David Brainerd și alții. Studiile și organizarea lor sistematică în Cuvânt i-a definit ca oamenii puternici și plini de zel. Brainerd scria în jurnalul său despre lucrarea lui Dumnezeu:

Modul în care lucrează Dumnezeu printre ei mi s-a părut absolut supranatural și mai presus de orice metode ... Aveam impresia că eu nu făceam nimic și nu aveam nimic de făcut, ci doar să „stau pe loc și să văd mântuirea pe ca o dă Domnul”; și m-am trezit obligat și încântat să spun: „Nu nouă ... ci Numelui Tău dă slavă”. Dumnezeu parcă lucra singur și nu puteam atribui nimic din lucrarea Lui vreunei ființe create.¹⁰⁰

Într-o afirmație ca aceasta vedem cum umanismul din evanghelizare și misiune dispare și este înlocuit cu o hristologie inerentă. O astfel de perspectivă este posibilă după o înțelegere corectă a tuturor acestor elemente surprinse în această lucrare.

4. Nu în ultimul rând, o cercetare profundă și scripturală a acestor aspecte ale lucrării ne ajută să avem o perspectivă escatologică corectă. Istoria cu toate coordonatele ei se îndreaptă spre cel mai glorios moment pe care l-a trăit vreodată. În Numele lui Isus se va pleca „*orice genunchi al celor din ceruri, de pe pământ și de supt pământ și*

¹⁰⁰ John Thornbury, *David Brainerd*, (Făclia, Oradea, 2007), p. 155

orice limbă” va mărturisi spre slava lui Dumnezeu Tatăl, că „*Isus Hristos este Domnul*”.¹⁰¹ O escatologie corectă se bazează pe Hristos și slava lui Dumnezeu. Aceasta este originea și esența tuturor lucrurilor. Dumnezeu își va lua slava pe care ultimele generații au încercat să i-o fure. Dumnezeu își va lua cinstea pe care ultimele generații au uitat să i-o acorde. Acestea sunt doar câteva lucruri pe care le învățăm din acest studiu introductiv cu privire la aplicarea mântuirii lui Hristos.

Drumurile noastre se sfârșesc repede pe acest pământ, însă lucrarea de izbăvire a lui Dumnezeu continuă. Generațiile au trecut, istoriile și națiunile s-au schimbat, însă lucrarea lui Dumnezeu a rămas aceeași pentru că El este neschimbat. Dumnezeu lucrează și în generația aceasta, iar odată cu El ar trebui să ne mișcăm și noi. Aceasta este chemarea și menirea noastră: de a vedea, de a simți și de a percepe mâna lui Dumnezeu în viața celor care ne înconjoară și de a ne implica împreună cu El.

¹⁰¹ Dumitru Cornilescu, *Biblia*, (United Bible Society, 2002), Filipeni 2: 10, 11